

I N F O R M A T O R
ZA STUDENTE DOKTORSKIH STUDIJA

BEOGRAD, ŠKOLSKA 2022/2023. GODINA

SADRŽAJ

1. O NAMA.....	3
2. AKADEMSKI KALENDAR.....	4
3. STUDIJSKI PROGRAM.....	5
3.1. OSNOVNE NAPOMENE.....	5
3.2. KURIKULUM.....	6
3.3. NASTAVNE AKTIVNOSTI PO SEMESTRIMA.....	8
3.4. RASPORED IZVOĐENJA NASTAVE PO SEMESTRIMA.....	9
3.5. NASTAVNI PLANOVI.....	10
3.5.1. TEORIJA PRAVA SA METODOLOGIJOM NAUČNOG ISTRAŽIVANJA.....	10
3.5.2. KONSTITUCIONALIZAM I DEMOKRATIJA.....	12
3.5.3. TEORIJA USTAVNOG PRAVA.....	14
3.5.4. KRIVIČNO PRAVO I SAVREMENI KRIMINALITET.....	15
3.5.5. MEĐUNARODNO PRAVO I SAVREMENI SVET.....	17
3.5.6. PRAVO ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE.....	20
3.5.7. PRAVO NA DOBRU UPRAVU.....	22
3.5.8. UGOVORI U MEĐUNARODNOJ TRGOVINI.....	24
3.5.9. GRAĐANSKI POSTUPCI.....	26
3.5.10. ALTERNATIVNI PRISTUPI ZAŠTITI PRAVA IZ PORODIČNIH ODNOSA....	28
3.5.11. LJUDSKA PRAVA U MEDICINSKOM KONTEKSTU.....	30
3.5.12. SEMINAR - SPECIFIČNOSTI U OBLASTI JAVNOG PRAVA.....	33
3.5.13. SEMINAR - SPECIFIČNOSTI U OBLASTI PRIVATNOG PRAVA.....	34
3.5.14. SEMINAR - KLASICI PRAVNE LITERATURE.....	35
3.6. NASTAVNE OBAVEZE.....	37
3.6.1. OVERA SEMESTRA.....	37
3.6.2. SEMINAR.....	37
3.6.3. PRENOSIVA ZNANJA I VEŠTINE.....	38
3.6.4. PROJEKAT DOKTORSKE DISERTACIJE.....	38
3.6.5. SAMOSTALNI NAUČNOISTRAŽIVAČKI RAD.....	38
3.6.6. POLAGANJE ISPITA.....	39
3.6.7. DOKTORSKA DISERTACIJA.....	40
4. KO JE KO NA FAKULTETU.....	44
5. GDE JE ŠTA NA FAKULTETU.....	44
6. KOGA KONTAKTIRATI.....	44
7. ŠKOLARINA.....	45
8. KORISNE INFORMACIJE.....	45

O NAMA

Osnovan 2001. godine, Pravni fakultet Univerziteta UNION u Beogradu (PFUUB) prepoznaje se po modernom načinu izučavanja pravnih disciplina koji uključuje spoj teorijske i praktične nastave. Fakultet se razlikuje od drugih pravnih fakulteta po tome što se na ovom fakultetu pored standardnih pravnih disciplina, izučavaju i moderne discipline kao što su: pravo EU, ljudska prava, medicinsko pravo, pravo medija, potrošačko pravo, ekološko pravo, pravna informatika, antidiskriminaciono pravo, sportsko pravo i dr.

Studijski programi koncipirani su i usaglašeni sa odgovarajućim programima evropskih fakulteta.

Na Fakultetu predaju ili drže gostujuća predavanja eminentni profesori i istaknuti pravni stručnjaci iz prakse uključujući prof. Dragoljuba Popovića, prof. Bogoljuba Milosavljevića, prof. Nebojšu Šarkića, prof. Violetu Beširević, prof. Tatjanu Papić prof. Aleksandru Čavoški i dr.

Prepoznatljiv doprinos u nastavi daje i grupa mladih nastavnika koja se školovala na prestižnim inostranim fakultetima kao što su London School of Economics, Sorbonne, Central European University, University of Connecticut, University of Leicester i dr.

Nastavnici ovog fakulteta predstavljaju Republiku Srbiju u radnim telima UN, Saveta Evrope i evropskim stručnim organizacijama.

PFUUB je registrovan Rešenjem Ministarstva prosvete i sporta Republike Srbije broj 612-00-298/2001-04 od 01. 11. 2001.

Program doktorskih akademskih studija prava je novi studijski program, akreditovan odlukom Komisije za akreditaciju i proveru kvaliteta Nacionalnog tela za akreditaciju i proveru kvaliteta u visokom obrazovanju Republike Srbije br. 612-00-00287/4/2020-03 od 19.05.2021. godine.

POLITIKA JEDNAKIH MOGUĆNOSTI

Pravni fakultet Univerziteta UNION ne vrši diskriminaciju studenata, nastavnika i zaposlenih po bilo kom osnovu uključujući osnove rase, nacionalnosti, vere, pola, rođenja, društvenog porekla, seksualne orijentacije, političkog opredeljenje, imovinskog stanja, kulture, jezika, starosti i psihičkog ili fizičkog invaliditeta.

AKADEMSKI KALENDAR

ZA ŠKOLSKU 2022/23. GODINU

Akadska godina podeljena je na dva semestra: jesenji i prolećni.

Jesenji semestar počinje: 01. 11. 2022.

Jesenji semestar se završava: 17. 02. 2023.

Prolećni semestar počinje: 01. 03. 2023.

Prolećni semestar se završava: 16. 06. 2023.

Ispitni rokovi: Februarski: 20.02. – 28.02.2023.

Aprilski: 03.04. – 07.04.2023.

Junski: 19.06. – 30.06.2023.

Septembarski 1: 04.09. – 15.09.2023.

Septembarski 2: 25.09. – 29.09.2023.

Oktobarski: 02.10. – 10.10.2023.

Neradni dani:

Fakultet ne radi u dane vikenda i državnih praznika i to:

11.novembar (Dan primirja u Prvom svetskom ratu)

2. januar - 6. januar (Nova Godina i Božić)

15. - 16. februar (Dan državnosti Republike Srbije)

14. - 17. april (Uskrs)

1. - 2. maj (1. maj)

STUDIJSKI PROGRAM DOKTORSKIH AKADEMSKIH STUDIJA PRAVA

OSNOVNE NAPOMENE

Na Pravnom fakultetu Univerziteta UNION (PFUUB) organizuju se i sprovode **doktorske akademske studije prava** po čijem završetku se stiče naučni naziv **doktora nauka – pravne nauke**.

Pravo upisa imaju kandidati koji su završili osnovne akademske i master akademske studije ili integrisane studije sa najmanje 300 ESPB, odnosno najmanje četvorogodišnje studije po propisima koji su važili do stupanja na snagu Zakona o visokom obrazovanju (*Službeni glasnik RS*, br. 76/05) na PFUUB ili na drugom pravnom fakultetu u Republici Srbiji. Opšti uslov za upis na doktorske studije je poznavanje barem jednog stranog jezika.

Pod posebnim uslovima, propisanim pravilima Fakulteta koji uređuju doktorske studije, pravo na upis na studijski program ostvaruju lica koja su po ranijim propisima stekla zvanje magistra pravnih nauka, lica koja su u prethodnom stepenu obrazovanja stekla zvanje sa liste Nacionalnog saveta za visoko obrazovanje Republike Srbije (NSVO) iz srodnih naučnih oblasti društveno-humanističkih nauka i lica koja su prethodni stepen obrazovanja stekla u inostranstvu. Kandidat koji ima zvanje magistra pravnih nauka može biti upisan van akreditacijom odobrene upisne kvote na drugu godinu doktorskih studija prava uz priznavanje dela nastavnih obaveza (predmeta) koje je polagao tokom prethodnih postdiplomskih studija i obavezu da ispuni ostale obaveze predviđene studijskim programom doktorskih studija. Kandidat koji je u inostranstvu završio prethodni nivo studija može ostvariti pravo na upis na doktorskih studija pod uslovima da je izvršeno priznavanja strane visokoškolske isprave radi nastavka obrazovanja i da zna srpski jezik na kome se izvodi studijski program. Lica koja su u prethodnom stepenu obrazovanja stekla zvanje sa liste NSVO iz srodnih naučnih oblasti društveno-humanističkih nauka mogla bi se upisati na studijski program doktorskih studija pod uslovom da polože dopunske ispite, čime se otklanja nedostatak podudarnosti programa osnovnih ili master akademskih studija koje je lice završilo i navedenih programa iz oblasti prava koji se ostvaruju na Fakultetu. Potrebu za ispunjavanjem posebnih uslova, kao i sadržinu uslova konstatuje Komisija za sprovođenje upisa na doktorske studije, a rešenjem potvrđuje dekan. Kandidati moraju ispuniti posebne uslove pre upisa na doktorske studije.

Osnovni cilj studijskog programa doktorskih studija jeste da omogući studentima da steknu proširena, detaljnija i upotrebljiva saznanja o savremenom pravu u odabranom području i veštine neophodne za kompetentno izvođenje naučno-istraživačkog rada u oblasti pravne nauke i rukovođenje naučnim projektima, kao i za razvoj karijere na visokoškolskim, naučnoistraživačkim i drugim sličnim organizacijama. U okviru osnovnog cilja poseban cilj studijskog programa jeste osposobiti studente za kritičku analizu naučne literature i drugih izvora, samostalno definisanje istraživačkog problema, njegovu razradu, organizovanje i izvođenje istraživanja, izradu, pisanje i objavljivanje ili izlaganje dobijenih rezultata naučnoj javnosti u formi naučnih radova i doktorske disertacije.

KURIKULUM

Studijski program doktorskih studija odgovara modelu Bolonjskog sistema. U strukturi studijskog programa dolazi do izražaja nastojanje da to bude otvoreni sistem namenjen masovnijem generisanju i prenošenju znanja na trećem stepenu studija, u skladu sa evropskim idealom tzv. društva znanja. Studijski program je u skladu sa tradicijom Fakulteta koncipiran kao program opšteg tipa, s tim što je omogućena individualizacija nastave izborom predmeta i nastavnih sadržaja prema područjima naučnih interesovanja studenata i njihovim obrazovnim potrebama.

Kombinacija obaveznih i izbornih predmeta omogućava da se studijski program prilagodi naučnim interesovanjima studenata, kako bi svako od njih usavršio naučna znanja, razvio kreativne naučne sposobnosti i akademske veštine neophodne za uspešan razvoj profesionalne karijere, pre svega u naučnoistraživačkim ili visokoškolskim ustanovama, ali i u drugim organizacijama ili u samostalnoj delatnosti. Doktorske studije prava tradicionalno su orijentisane na teorijsko istraživanje prava, analizu zakonodavstva i sudske prakse, detaljnije i šire, uz češće korišćenje komparativnog pravnog pristupa i/ili interdisciplinarnog pristupa koji uključuje povezivanje stečenih znanja iz oblasti prava sa znanjima iz drugih društvenih nauka ili vanpravnih disciplina.

Tokom trajanja studija student mora da:

- položi jedan obavezni predmet iz teorije prava i metodologije naučnog istraživanja,
- pohađa dva obavezna seminara, izradi i odbrani dva seminarska rada, usavrši veštine neophodne za bavljenje naučno-istraživačkim radom,
- položi četiri predmeta koja bira sa izborne liste imajući u vidu oblasti za koje pokazuje naročita naučna interesovanja,
- u sklopu priprema za izradu doktorske disertacije, pripremi, izradi i objavi jedan naučni rad u kategorizovanom naučnom časopisu sa liste naučnih časopisa nadležnog ministarstva i da pripremi, izradi, objavi i javno izloži predavanje ili saopštenje na naučnom skupu,
- prijavi temu i odbrani projekat doktorske disertacije, samostalno obavi naučno istraživanje vezano za predmet doktorske disertacije, izradi doktorsku disertaciju i javno je odbrani.

Konačni rezultat studijskog programa je doktorska disertacija koja, kao samostalno i originalno delo jednog kandidata, mora zadovoljavati, u pogledu primenjenih metoda, pristupa istraživanju i sadržaja, kriterijume predviđene za naučnu monografiju.

Organizacija studija i uslovi za upis pojedinih predmeta

Studije su organizovane tako da su svi predmeti i seminari jednosemestralni. Ukupno angažovanje studenta sastoji se od aktivne nastave (predavanja i naučnoistraživački rad), uz ispite i druge vidove angažovanja. Naučnoistraživački rad predstavlja samostalni rad studenta doktorskih studija na istraživanju iz oblasti koja je predmet njegovog usavršavanja, a odvija se uz usmeravanja tutora, odnosno mentora i predmetnog nastavnika. U trećoj godini isključivo se preduzimaju aktivnosti vezane za pripremu, izradu i odbranu doktorske disertacije.

U okviru kurikuluma izborni su svi predmeti, osim Teorije prava sa metodologijom naučnog istraživanja i dva obavezna seminara. Obaveze sticanja prenosivih znanja i veština su takođe

izborne, budući da student bira dve od četiri, zavisno od istraživačkog iskustva koje je stekao na prethodnim nivoima studija i potrebi jačanja opštih kompetencija. Uslovi za upis pojedinih predmeta predviđeni su silabusom predmeta.

Doktorska disertacija predstavlja samostalni i originalni naučni rad studenta, koji se verifikuje najmanje jednim objavljenim radom u kategorisanom naučnom časopisu sa liste nadležnog ministarstva i jednim radom objavljenim u zborniku radova sa naučnog skupa (međunarodnog ili domaćeg).

NASTAVNE AKTIVNOSTI PO SEMESTRIMA

I SEMESTAR

Teorija prava sa metodologijom naučnog
istraživanja (12 ESPB)
Seminar – uvod u naučnoistraživački rad (12
ESPB)
Izborni predmet 1 (10 ESPB)

II SEMESTAR

Izborni predmet 2 (10 ESPB)
Seminar - klasici pravne literature (10 ESPB)
Prenosiva znanja i veštine 1 (6 ESPB)
Godišnji izveštaj o radu

III SEMESTAR

Izborni predmet 3 (10 ESPB)
Prenosiva znanja i veštine 2 (6 ESPB)
Samostalni NIR - priprema, izrada i
objavljivanje naučnog članka (10 ESPB)

IV SEMESTAR

Izborni predmet 4 (10 ESPB)
Samostalni NIR - priprema, izrada,
objavljivanje i izlaganje saopštenja na
naučnom skupu (9 ESPB)
Priprema i odbrana projekta doktorske
disertacije (15 ESPB)
Godišnji izveštaj o radu

V SEMESTAR

Priprema i izrada doktorske disertacije (30
ESPB)
Referisanje o napretku istraživanja

VI SEMESTAR

Priprema i izrada doktorske disertacije (15
ESPB)
Referisanje o napretku istraživanja
Odrana doktorske disertacije (15 ESPB)

UKUPNO: 180 ESPB

RASPORED IZVOĐENJA NASTAVE PO SEMESTRIMA U ŠKOLSKOJ 2021/22. GODINI

JESENJI SEMESTAR

Obavezni predmet: Teorija prava sa metodologijom naučnog istraživanja (prof. dr Marko Božić, doc. dr Aleksa Radonjić)

Obavezni seminar: Uvod u naučnoistraživački rad (prof. dr Nataša Mrvić Petrović, doc. dr Slobodan Vukadinović)

Student bira jednu od sve ponuđene opcije:

- specifičnosti u oblasti javnog prava
- specifičnosti u oblasti privatnog prava

Izborni predmeti za koje će se nastava izvoditi u jesenjem semestru (student bira jedan predmet, a može izabrati i da oba izborna predmeta na godini sluša u jednom semestru):

- Teorija ustavnog prava (prof. dr Bogoljub Milosavljević)
- Međunarodno pravo i savremeni svet (prof. dr Tatjana Papić)
- Ljudska prava u medicinskom kontekstu (prof. dr Violeta Beširević, prof. dr Jelena Simić)
- Pravo zaštite životne sredine (prof. dr Mario Lukinović, prof. dr Aleksandra Čavoški)
- Pravo na dobru upravu (prof. dr Bogoljub Milosavljević, prof. dr Jelena Jerinić)

PROLEĆNI SEMESTAR

Obavezni seminar: Klasici pravne literature (prof. dr Nebojša Šarkić, prof. dr Violeta Beširević, prof. dr Tatjana Papić, prof. dr Jelena Simić, doc. dr Slobodan Vukadinović)

Izborni predmeti za koje će se nastava izvoditi u prolećnom semestru (student bira jedan predmet, a može izabrati i da oba izborna predmeta na godini sluša u jednom semestru):

- Konstitucionalizam i demokratija (prof. dr Violeta Beširević, prof. dr Marko Božić)
- Građanski postupci (prof. dr Nebojša Šarkić, prof. dr Milena Trgovčević Prokić)
- Krivično pravo i savremeni kriminalitet (prof. dr Slađana Jovanović, prof. dr Nataša Mrvić Petrović)
- Ugovori u međunarodnoj trgovini (doc. dr Slobodan Vukadinović, prof. dr Sonja Bunčić, dr Katarina Jovičić)
- Alternativni pristupi zaštiti prava iz porodičnih odnosa (prof. dr Jelena Arsić)

Prenosiva znanja i veštine (student bira po jednu od ponuđenih opcija na prvoj i drugoj godini studija):

- Upravljanje procesom naučnog istraživanja;
- Komunikacione veštine neophodne za objavljivanje naučnih radova;
- Komunikacione sposobnosti važne za učešće na konferencijama;
- Veštine kritičkog mišljenja i rešavanja složenih problema.

Nastava se izvodi u formi konsultacija, a raspored će biti objavljen početkom prolećnog semestra, u zavisnosti od interesovanja studenata.

NASTAVNI PLANOVI

Naziv predmeta: TEORIJA PRAVA SA METODOLOGIJOM NAUČNOG ISTRAŽIVANJA

SADRŽAJ/STRUKTURA PREDMETA

Teorijska nastava

1. Opšta teorija prava – da li je pravo nauka? Naučno vs. pravno mišljenje i zaključivanje.
2. Prirodnopravne teorije – pravo kao idealna pojava. Istorijat i politička pozadina. Osnovni pravci i predstavnici: Od Antike do Gustava Radbruha. Kritika.
3. Sociološka teorija prava – Pravo kao društveno uslovljena pojava. Istorijat i politička pozadina. Osnovni pravci i predstavnici: Od teorije društvenog prava do marksističkog učenja o pravu. Kritika.
4. Normativizam – Pravo kao autonoman sistem normi. Istorijat i politička pozadina. Osnovni pravci i predstavnici: Hans Kelzen i njegovi sledbenici. Kritika.
5. Realizam – Pravo kao sudska presuda. Istorijat i politička pozadina. Osnovni pravci i predstavnici : Američki i skandinavski realizam. Kritika.
6. Analitička teorija prava – pravo kao diskurs. Istorijat i politička pozadina. Osnovni pravci i predstavnici : Herbert Hart i Norberto Bobbio. Kritika.
7. Jurisprudencija Ronalda Dvorkina – Pravo kao norma i načelo. Razlikovanje norme i načela. Pravo kao veština rešavanja teških slučajeva. Politička pozadina teorija. Kritika.
8. Topika i jurisprudencija – Pravo kao argumentacija. Istorijat i politička pozadina. Osnovni pravci i predstavnici: Fiveg i Perelman. Kritika.
9. Teorija svet sistema i pojam pravne države – Osnovna postavka teorije svet sistema i njen doprinos razumevanju nastanka i razvoja savremene pravne države na Zapadu i objašnjenje njenog izostanka u ostatku sveta.
10. Metodologija izrade naučnog rada – Definisane predmeta i problema naučno-istraživačkog rada.
11. Metodologija izrade naučnog rada – Definisane teorijskog okvira i cilja naučnog istraživačkog rada.
12. Metodologija izrade naučnog rada – Definisane cilja i značaja naučno-istraživačkog rada.
13. Metodologija izrade naučnog rada – Presentacija rezultata naučnog istraživanja: strukturiranje naučnog članka i/ili javnog saopštenja.
14. Metodologija naučnog rada – Sastavljanje naučne aparature.
15. Rekapitulacija gradiva

Literatura:

1. Hans Kelzen, Čista teorija prava Beograd: Pravni fakultet 2007
2. Aleksandar Kožev, Fenomenologija prava Beograd: Nolit i Službeni glasnik 1984
3. Teodor Fiveg, Topika i jurisprudencija Beograd: Nolit 1987
4. Džon Finis, Prirodno pravo Podgorica: CID 2005
5. Ronald Dvorkin, Carstvo prava Beograd: Filip Višnjić 2003

6. Alf Ros, Ideja pravde. U Pravo i pravda prir. Bojan Spaić. Beograd: Pravni fakultet, Centar za izdavačku delatnost. 2014
7. Herbert Hart, Pojam prava Beograd: Službeni glasnik i Pravni fakultet 2013
8. Mišel Troper, Pravna teorija države Beograd: Službeni glasnik i Pravni fakultet 2014
9. Herbert Hart, Ogleđi iz jurisprudencije i filozofije Beograd: Službeni glasnik i Pravni fakultet 2015
10. Lon Fuller, Moralnost prava Beograd: Pravni fakultet 2003
11. Robert Aleksi, Priroda filozofije prava. U Norma Nomos prir. Petar Bojanić. Beograd: Službeni glasnik 2011
12. Gustav Radbruch, Filozofija prava Beograd: Pravni fakultet 2016
13. Karl Šmit, Tri vrste pravnonaučnog mišljenja Beograd: Dosije 2003
14. Franc Nojman, Tipovi prirodnog prava Beograd: Dosije 2013

Naziv predmeta: KONSTITUCIONALIZAM I DEMOKRATIJA

SADRŽAJ/STRUKTURA PREDMETA

1. Konstitucionalizam, ustav i demokratija: definisanje pojmova i međusobni odnosi
2. Ustavni patriotizam i ustavni identitet
3. Donošenje i izmene ustava: univerzalni principi u istorijskom kontekstu; migracije ustavnih rešenja; procedura za donošenje i izmene ustava u komparativnoj perspektivi
4. Studentska debata: Promene Ustava Republike Srbije u procesu evropskih integracija
5. Globalni konstitucionalizam: suverenitet država u savremenoj perspektivi; globalna vladavina i globalni zakoni; problem demokratskog legitimiteta
6. Evropski konstitucionalizam: konstitucionalizacija EU; pravna priroda EU; zašto EU ima ustav; EU i demokratski deficit; odnos između nacionalnih ustava država članica i Ustava EU.
7. Vladavina prava i podela vlasti: politika u granicama prava; pravne, političke i normativne karakteristike vladavine prava; podela vlasti: personalna, funkcionalna i organizaciona razgraničenja; sistem kontrole i ravnoteže.
8. Konstitucionalizam u doba populizma: studije slučaja: SAD; Mađarska, Poljska, Turska, Srbija
9. Koja su prava ustavna? O čemu pričamo kad pričamo o ljudskim pravima: moralne ili političke kategorije; sukob prava; priznavanje novih ljudskih prava;
10. Da li su grupna, socijalna i ekonomska prava antidemokratska?
11. Militantna demokratija: pojam i dileme
12. Religija i sekularna država
13. Kontrola ustavnosti: kontrola ustavnosti i demokratija; ustavno sudstvo kao politički organ vlasti; tumačenjem do promene ustava; problem kontra-većinskog mehanizma; doktrina političkog pitanja u praksi ustavnih sudova
14. Ustavno sudstvo u doba populizma: ustavni sudovi kao protivnici ili saveznici populističkih režima; studija slučaja: SAD; Velika Britanija; Izrael, Poljska, Srbija
15. Vanredno stanje kao odgovor na krizu: odbrana ili kompromitovanje demokratije; sigurnost protiv slobode; za i protiv pravne kontrole vanrednog stanja

Literatura:

1. V. Beširević (ed.) *New Politics of Decisionism* The Hague, Eleven International Publishing 2019
2. V. Beširević (ed.) *Public Law in Serbia: Twenty Years After London*, EPLO & Esperia Publications Ltd 2012
3. V. Beširević, N. Udobana (eds.) *Rethinking Socio-Economic Rights in an Insecure World*, Budapest, CEU Center for Human Rights 2006
4. V. Beširević (ur.) *Militantna demokratija - nekada i sada* Beograd, Sl. glasnik & PFUUB 2013
5. V. Beširević "Governing Without Judges": The Politics of the Constitutional Court in Serbia," *International Journal of Constitutional Law (I-CON)*, vol. 12, no. 4, pp. 954-979. Dostupno na <http://icon.oxfordjournals.org/content/12/4/954.full> 2014
6. V. Beširević *Making Sense of Political Question Doctrine: the Case of Kosovo* Review of Central and East European Studies 2020
7. V. Beširević "If Schmitt were alive...Adjusting Constitutional Review to Populist Rule in Serbia," in V. Beširević (ed.), *New Politics of Decisionism*, The Hague, Eleven International Publishing, 2019, pp. 193-207. 2019

8. V. Beširević, A. Trbović "New Challenges of Democracy in Serbia: Global Issues in Local Perspective," in *New Challenges of Democracy*, European Review of Public Law, London: EPLO & Esperia Publications, 2015, pp. 435-481. 1 2015
9. V. Beširević "Constitutional Review in a Democratic Deficit Setting: The Case of the European Union," in: M. Jovanović (ed.), *Constitutional Review and Democracy*, The Hague, Eleven Publishing International, 2015, pp. 83-107 1 2015
10. V. Beširević "The Constitution in the European Union: The State of Affairs," in: A. Dupeyrix, G. Raulet (eds.), *European Constitutionalism. Historical and Contemporary Perspectives*, Brussels, Peter Lang, 2014, pp. 15-35. 2014
11. Beširević, Violeta "Ustavno sudstvo u zemljama u tranziciji: lekcije iz uporednog prava," u: B. Nenadić (ur.), *Uloga i značaj Ustavnog suda u očuvanju vladavine prava*, Beograd, Ustavni sud RS, 2013, str.268-289. 1 2013
12. V. Beširević, "Ko se boji federalne Evrope? Kritički osvrt na „lisabonsku“ odluku Saveznog ustavnog suda Nemačke," *Pravni zapisi* br. 1, str. 53- 79. 2 Dostupno i na http://pravnofakultet.rs/images/2012/zapisi-1-2011/Violeta_Besirevic_KO_SE_BOJI_FEDERALNE_EVROPE.pdf 2011
13. M. Božić *Laička Republika Beograd*, Pravni fakultet 2014
14. M. Božić "Sistem državne crkve u Evropi" *Pravni život*, br. 14, 2009, str. 457- 489. 2009
15. M. Božić, G. Mitrović "Načelo laiciteta u Ustavu Evrope" *Pravni život*, br. 12, 2005, str. 643-656 2005
16. F., Carl *Konstitucionalna demokratija : teorija i praksa u Evropi i Americi* Podgorica : CID 2005
17. N. Dimitrijević *Ustavna demokratija shvaćena kontekstualno* Beograd : Fabrika knjiga 2007
18. L. Basta Flajner *Politika u granicama prava : studija o anglosaksonskom konstitucionalizmu*, Beograd , Sl. glasnik 2012
19. M. Rosenfeld, Sajó, A *The Oxford handbook of comparative constitutional law* Oxford, Oxford University Press, 2012 2012
20. A. Sajó, R. Uitz *The constitution of freedom : an introduction to legal constitutionalism* Oxford, Oxford University Press 2017
21. R. Dvorkin *Suština individualnih prava : novo izdanje sa odgovorom kritičarima*, Beograd, Sl. list SRJ, Podgorica, CID, 2001. 1 2001
22. Dž. Vajler *Ustav Evrope: "Ima li novo odelo svoga cara?" i drugi eseji o evropskoj integraciji* Beograd, Filip Višnjić 2002
23. J. W. Müller *Ustavni patriotizam* Beograd, Fabrika knjiga 2011
24. J. W. Müller *Šta je populizam?* Beograd, Fabrika knjiga 2017
25. J. Raz *Etika u javnom domenu : ogleđi iz moralnosti prava i politike*, Podgorica, CID 2005
26. O.Bo *Država i njena vlast* Beograd : Sl. Glasnik, Pravni fakultet 2016
27. R. Dal *Demokratija i njeni kritičari* Podgorica, CID 1999
28. S. Flogaitis, G. Timsit (eds.) *New Challenges to Democracy* Athens, European Public Law Organization 2015
29. A. Tocqueville *Democracy in America* New York [etc.]: Harper and Row 1966
30. H. Kelsen *O suštini i vrednosti demokratije* Beograd, Centar za unapređivanje pravnih studija, 1999

Naziv predmeta: TEORIJA USTAVNOG PRAVA**SADRŽAJ/STRUKTURA PREDMETA**

1. Opšta učenja o ustavu i ustavnom pravu.
2. Osnovne linije u evoluciji ustavnosti i teorijske misli o ustavu.
3. Obris Evropskog ustavnog prava.
4. Evropsko upravno pravo.
5. Razvitak ustavnosti i ustavnog prava u Srbiji.
6. Načela savremenog ustavnog uređenja. Jačanje transnacionalne demokratije: slučaj EU.
7. Osnovni pojmovi i sadržina ljudskih prava. Ostvarivanje i zaštita ljudskih prava. Evropski standardi (SE i EU); konflikt standarda i vrednosti u zaštiti ljudskih prava u evropskom pravnom prostoru.
8. Opšta učenja o vlasti.
9. Neposredna, predstavnička i poluneposredna demokratija. Izbori i političke stranke.
10. Presentacija i diskusija o seminarским radovima posvećenim analizi jedne istaknute akademske publikacije iz oblasti ustavnog prava
11. Zakonodavna vlast.
12. Izvršna i sudska vlast. Javna uprava i sudska kontrola uprave.
13. Oblici državnog uređenja. Reforma evropskog konstitucionalizma.
14. Teritorijalna decentralizacija. Uprava u decentralizovanim teritorijalnim jedinicama.
15. Sistemi kontrole ustavnosti i ustavnost u vanrednim stanjima.

Literatura:

1. Milosavljević B., Popović D. Ustavno pravo, Službeni glasnik i Pravni fakultet Univerziteta Union, Beograd, 2019
2. Jovičić M. Ustavni i politički sistemi, Službeni glasnik i Pravni fakultet Univerziteta Union, Beograd, 2006
3. Lovo F. Velike savremene demokratije, Sremski Karlovci - Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, 1999
4. Fridrih, K. Konstitucionalna demokratija: teorija i praksa u Evropi i Americi Podgorica: CID 2005
5. Milosavljević, B. Uvod u teoriju ustavnog prava, Beograd: Službeni glasnik i Pravni fakultet Univerziteta Union, 2011.

Naziv predmeta: KRIVIČNO PRAVO I SAVREMENI KRIMINALITET

SADRŽAJ/STRUKTURA PREDMETA

Teorijska nastava

1. Preventivna funkcija krivičnog prava u savremeno doba (pretpostavke i ograničenja), krivično pravo kao sastavni deo kaznenog sistema,
2. Struktura krivičnog dela – izabrane teme (radnja krivičnog dela, biće krivičnog dela, protivpravnost i razlozi isključenja protivpravnosti, krivica i razlozi isključenja krivice – problem reakcije na krivična dela iz nehata, pretpostavke kažnjivosti)
3. Modaliteti izvršenja krivičnog dela (pripreme radnje, pokušaj, saučesništvo – značaj instituta iz aspekta sprečavanja organizovanog kriminaliteta)
- 4-5. Krivične sankcije – razvoj sistema kazni i svrha primene kazne, pokazatelji savremene krize zatvora u Evropi i u Srbiji, mere bezbednosti, mere upozorenja
6. Fenomen maloletničke delinkvencije u Srbiji, sistem sankcija prema maloletnim učiniocima
7. Alternativne krivične sankcije i mere – „stare“ i „nove“ alternative, rad u javnom interesu, kućni zatvor i elektronski nadzor, mere oportuniteta pri krivičnom gonjenju, mere postpenalnog nadzora opasnih učinilaca (uporedna i domaća iskustva),
- 8-9. Krivično pravo u funkciji zaštite prava žrtava krivičnih dela (međunarodni standardi, usklađenost nacionalnog normativnog okvira, potreba zaštite naročito osetljivih kategorija žrtava: žena- žrtava nasilja, dece i maloletnih, pripadnika manjinskih grupa, mehanizmi zaštite pre i u toku krivičnog postupka i izvan krivičnogopravnog sistema), restorative justice – utopija ili realnost,
- 10-11. Stanje kriminaliteta u Srbiji, kriminalno politička opredeljenja i karakteristike krivičnopravne reakcije na savremeni kriminalitet (indikator kaznenog opredeljenja u društvu, proširenje mreže socijalne kontrole kriminaliteta, zaštita ljudskih prava lica lišenih slobode),
12. Fenomenologija i sprečavanje kriminaliteta sa elementom nasilja (nasilje u porodici i slično)
13. Fenomenologija i sprečavanje organizovanog kriminaliteta, kriminalitet korporacija, terorizam i drugo,
14. Fenomenologija i prevencija saobraćajnog kriminaliteta,
15. Zaštita prava neosnovano lišenih slobode (dometi i uslovi)

Literatura:

1. Mrvić-Petrović, N Kriza zatvora, Vojnoizdavački zavod, Beograd, 2007 2007
2. Mrvić-Petrović, N Alternativne krivične sankcije i postupci, Medija centar Odbrana, Beograd, 2010 2010
3. Mrvić-Petrović, N. Naknada štete žrtvi krivičnog dela u Common Law zakonodavstvima, Strani pravni život, br. 1-3, str. 35-54. 2000
4. Mrvić-Petrović, N. Prava žrtava krivičnih dela u Holandiji, Strani pravni život, br. 63, br. 2, str. 17-31. Dostupno online <http://www.stranipravnizivot.rs/index.php/SPZ/article/view/734/> 2019
5. Mrvić-Petrović, N. i dr. Medicinska veštačenja u krivičnom i parničnom postupku, Vojnosanitetski pregled, vol. 72, no. 8, str. 729-735. dostupno online http://www.vma.mod.gov.rs/vsp_08_2015.pdf 2015
6. Mrvić-Petrović, N. Preventivne mere prema osuđenima opasnim po društvo u pravima Sjedinjenih Američkih Država i Velike Britanije, Strani pravni život, br. 2, str. 41-52. dostupno online <http://www.stranipravnizivot.rs/index.php/SPZ/article/view/178/178>, 2015

7, Mrvić-Petrović, N. Funkcija mera bezbednosti u savremenom krivičnom pravu. U: Prestup i kazna: de lege lata et de lege ferenda. Beograd: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, str. 87-99. 2014

8, Jovanović, S. Izmene krivičnog zakonodavstva Srbije i evropski standardi zaštite žena od nasilja. U. Grbić-Pavlović, N. i dr. (ur.), Usaglašavanje pravne regulativne sa pravnim teokovina (Acquis Communautaire) Evropske unije: stanje u Bosni i Hercegovini i iskustva drugih. Banja Luka: istraživački centar, str. 31- 44, 2017

9, Jovanović, S. Novi krivičnopravni odgovori Republike Srbije na nasilje nad ženama, Temida, god. 22, br. 2, str. 169-187.dostupno online na http://www.vds.rs/File/Temida19_02.pdf 2019

10, Jovanović, S. Nove inkriminacije u funkciji zaštite žena od nasilja, U. Bejatović, S. (ur.), Reformski procesi i poglavlje 23 (godinu dana posle): krivičnopravni aspekti. Beograd: Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu: Intermex, str. 228-240, 2017.

Naziv predmeta: MEĐUNARODNO PRAVO I SAVREMENI SVET

SADRŽAJ/STRUKTURA PREDMETA

1. Međunarodno pravo u diplomatskoj istoriji i svetu ideja (rani razvoj, kolonijalno nasleđe, kontoverze 20. veka, struktura međunarodnog prava, normativnost i konkretizacija)
2. Međunarodno pravo kao pravo, pogled na međunarodno pravo kao pravni poredak (subjektivna, etička, sociološka, epistemološka, normativna i funkcionalna dimenzija), ontologija međunarodnog prava
3. Izvori međunarodnog prava (pregled, značaj i interakcija)
4. Međunarodno ugovorno pravo (pregovaranje, zaključivanje, rezerve, stupanje na snagu, tumačenje međunarodnih ugovora, ništavost, okončanje i otkazivanje ugovora)
5. Primena međunarodnog prava u domaćem pravnom poretku (teorije, modusi i izazovi)
6. Međunarodni subjektivitet i priznanje (pojam, opseg i pregled nosilaca subjektiviteta, teorijska razmatranja priznanja, priznanje u praksi država, obaveza nepriznavanja)
7. Država kao subjekt međunarodnog prava (elementi državnosti, oblici i značenja državnosti, suverenitet, zaštite suvereniteta, suverenitet i obaveze)
8. Međunarodne organizacije (funkcionalizam i njegova ograničenja, institucionalna struktura, odgovornost i međunarodne organizacije (MO), kriza multilateralizma)
9. Vršenje i ograničenja nadležnosti, načela određivanja nadležnosti, vrste nadležnosti (teritorijalna, personalna, protektivna, univerzalna, ekstra teritorijalna), imunitet
10. Međunarodno pravo ljudskih prava i savremeni svet
11. Upotreba sile i mirovne operacije u savremenom kontekstu (jednostrana upotreba sile, pravo na samoodbranu, pravo na samoodbranu i terorizam, „humanitarna“ interвенicija, kolektivna bezbednost, mirovne misije i regionalne organizacije)
12. Međunarodna odgovornost (priroda odgovornosti, pripisivost, kršenje međunarodne obaveze, posledice protivpravnog akta, pokretanje postupka za utvrđivanje odgovornosti)
13. Mirno rešavanje međunarodnih sporova (opšta obaveza, sudski i vansudski postupci, arbitraža, posebni međunarodni tribunali, Međunarodni sud pravde)
14. Posebni izazovi savremenog doba I (oružani sukobi, terorizam, digitalizacija)
15. Posebni izazovi savremenog doba II (očuvanje prirodnih resursa, globalno zagrevanje, siromaštvo, migracije, „autoritarnost“ međunarodnog prava)

Literatura:

1. Dimitrijević, V., Popović D., Papić, T., Petrović, V. Međunarodno pravo ljudskih prava Beogradski centar za ljudska prava, 2006
2. Dimitrijević, V., Račić, O. Međunarodne organizacije, Službeni glasnik – Pravni fakultet Univerziteta Union Beograd, 2011
3. Đerić, V. Sudski imunitet strane države, posebno u radnim sporovima, Liber amicorum, Gašo Knežević, Univerzitet u Beogradu Pravni Fakultet – Udruženje za arbitražno pravo, str. 231-241, 2016. http://www.arbitrationassociation.org/wpcontent/uploads/2017/07/231_2
4. Handyside v. UK, no. 5493/72, Judgement of 7 December 1976, ECtHR, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57499%22%5D%7D>
5. Simpson, G., Velike sile i odmetničke države, Beogradski centar za ljudska prava, 2006
6. ICJ, Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence in Respect of Kosovo, Advisory Opinion of 22 July 2010, ICJ Reports 2010, p. 403.

<https://www.icj-cij.org/files/casereLATED/141/141-20100722-ADV-01-00-EN.pdf>

7. ICJ, Barcelona Traction, Light and Power Company Limited (Belgium v. Spain) (Second Phase), Judgment of 5 February 1970, ICJ Report 1970, p. 3. <https://www.icj-cij.org/files/casereLATED/50/050-19700205-JUD01-00-EN.pdf>

8. ICJ Case Concerning Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro), Judgment of 26 February 2007, ICJ Reports 2007, p. 43. <https://www.icj-cij.org/files/casereLATED/91/091-20070226-JUD01-00-EN.pdf>

9. ICJ, Case Concerning the Arrest Warrant of 11 April 2000 (Democratic Republic of Congo v. Belgium), Judgment of 14 February 2002 ICJ Reports 2002, p. 3. <https://www.icj-cij.org/files/casereLATED/121/121-20020214-JUD-01-00-EN.pdf>

10. ICJ, Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons, Advisory Opinion of 8 July 1996, ICJ Reports 1996, p. 226. <https://www.icj-cij.org/files/casereLATED/95/095-19960708-ADV01-00-EN.pdf>

11. ICJ, Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States), Judgment of 27 June 1986, ICJ Reports 1986, p. 14. <https://www.icj-cij.org/files/casereLATED/70/070-19860627-JUD01-00-EN.pdf>

12. ICJ, Nottebohm Case (Lichtenstein v. Guatemala) (Second Phase), Judgment of 6 April 1955, ICJ Reports 1955, p. 4. <https://www.icj-cij.org/files/casereLATED/18/018-19550406-JUD01-00-EN.pdf>

13. ICJ, Nuclear Test Case (Australia v. France; New Zealand v. France), Judgment of 20 December 1974, ICJ Reports 1974, p. 253. <https://www.icj-cij.org/files/casereLATED/58/058-19741220-JUD01-00-EN.pdf>

14. ICJ, Reparation for Injuries Suffered in the Service of the UN, Advisory Opinion of 11 April 1949, ICJ Report 1949, p. 174. <https://www.icj-cij.org/files/casereLATED/4/004-19490411-ADV01-00-EN.pdf>

15. ICJ, Reservations to the Convention on Genocide, Advisory Opinion of 28 May 1951, ICJ Reports 1951, p. 15. <https://www.icj-cij.org/files/casereLATED/12/012-19510528-ADV01-00-EN.pdf>

16. ICJ United States Diplomatic and Consular Staff in Teheran (US v. Iran), Judgment of 24 May 1980 ICJ Reports 1980, p. 3. <https://www.icj-cij.org/files/casereLATED/64/064-19800524-JUD01-00-EN.pdf>

17. ICTY Trial Chamber, The Prosecutor v. Furundžija, IT-95-17/1T, Judgment of 10 December 1998. <https://www.refworld.org/cases,ICTY,40276a8a4.html>

18. International Law Commission, Articles on Responsibility of States for International Wrongful Acts with Commentaries

International Law Commission, 2001. https://legal.un.org/docs/?path=../ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf&lang=EF

19. Tomušat, K., Ljudska prava između idealizma i realizma, Beogradski centar za ljudska Prava, 2006

20. Hakimi, M., The Work of International Law Harvard International Law Journal, 58, str. 1-46, 2017. <https://repository.law.umich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2865&context=articles>

21. Hakimi, M., Why Should We Care About International Law?, Michigan Law Review, 118, str. 1283-1306, 2020. <https://repository.law.umich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=582>.

22. Milanović, M. i V. Hadži-Vidanović V. (ur.), Međunarodno javno pravo – zbirka dokumenata Beogradski centar za ljudska prava, 2005

23. Milanović, M., Papić, T. As Bad As It Gets: The European Court of Human Rights's Behrami and Saramati Decisions and General International Law *International and Comparative Law Quarterly*, 58, str. 267-296, 2009
24. Montevideo Convention on the Rights and Duties of States, 1933 LNTS 19. <https://www.jus.uio.no/english/services/library/treaties/01/1-02/rights-duties-states.xml1933>
25. Papić, T. Odgovornost međunarodnih organizacija, Službeni glasnik – Pravni fakultet Univerziteta Union, Beograd, 2019
26. PCIJ, SS Lotus Case (France v. Turkey), Judgment of 7 September 1927, Series A, No. 10, p. 1. https://www.icjij.org/files/permanent-court-of-international-justice/serie_A/A_10/30_Lotus_Arret.pdf
27. Popović, D., Marinković, T., Radojević, M., (ur.) Komentar Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Službeni glasnik, 2017
28. Supreme Court of Canada, Reference Re Secession of Quebec, 1998 CanLII 793 (SCC), [1998] 2 SCR 217. <https://www.canlii.org/en/ca/scc/doc/1998/1998canlii793/1998canlii793.html> CanLII 793 (SCC), [1998] 2SCR 217. <https://www.canlii.org/en/ca/scc/doc/1998/1998canlii793/1998ca>,
29. UN, Human Rights Committee, CCPR General Comment No. 24: Issues Relating to Reservations Made upon Ratification or Accession to the Covenant or the Optional Protocols thereto, or in Relation to Declarations under Article 41 of the Covenant UN dok.CCPR/C/21/Rev.1/Add.6 (4 November 1994).<https://www.refworld.org/docid/4>
30. UN, Security Council Resolution 1244 (1999).<https://digitallibrary.un.org/record/274488>
31. UN, Security Council Resolution 1368 (2001).https://avalon.law.yale.edu/sept11/unsecres_1368.asp
32. UN, Security Council Resolution 1373 (2001).<https://www.refworld.org/docid/3c4e94552a.html>
33. UN, Security Council Resolution 678 (1990). <https://digitallibrary.un.org/record/102245>
34. UN UN Security Council Resolution 2249 (2015). <https://www.refworld.org/docid/5656a4654.html>
35. Đerić, B., Papić, T., „Međunarodno-pravni aspekti odluke Ustavnog suda Srbije o ustavnosti i zakonitosti Briselskog sporazuma“, *Anali Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu*, 64/2, str. 200-214. <http://ojs.ius.bg.ac.rs/index.php/anali/article/view/165>, 2016

Naziv predmeta: PRAVO ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

SADRŽAJ/STRUKTURA PREDMETA

1. Životna sredina;
2. Uzroci zagađenja;
3. Mesto i uloga prava životne sredine u pravnom sistemu Republike Srbije;
4. Instrumenti i aparati ostvarivanja ekološke politike;
5. Odnos između upravnog prava i ekološkog prava;
6. Održivi razvoj;
7. Uporedno pravo životne sredine;
8. Teorije i vrste zaštite životne sredine;
9. Kontrola korišćenja i zaštita prirodnih resursa i dobara;
10. Klimatske promene;
11. Institucionalno-organizacioni okvir zaštite životne sredine;
12. Međunarodne konvencije od značaja za zaštitu životne sredine;

Literatura:

1. Kavran, G., Petković G. Pravo i životna sredina Udruženje pravnika Jugoslavije, 1997
2. Joldžić, V. Država i njeni organi od značaja za zaštitu životne sredine: političko-pravni pristup, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, 2010
3. Gonzalez, C., Alam, S., Atapattu, S., Razzaque, J. International Environmental Law and the Global South Cambridge University Press, 2015
4. Lilić, S. Ekološko pravo Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, 2010
5. Radonjić, A., Stjelja, I. Ekološka tužba - pravo svih nas da zaštitimo životnu sredinu Beogradski centar za ljudska prava, 2018
6. Čučković, B. Zaštita životne sredine u međunarodnom pravu ljudskih prava, Pravni fakultet Univerziteta, Centar za izdavaštvo i informisanje, 2018
7. Drenovak Ivanović M. Ekološko pravo Evropske unije : načela i karakteristike posebnih upravnih postupaka, Pravni fakultet, Centar za izdavaštvo i informisanje, 2017
8. Zoltan, V., Gajinov T. Stanje i perspektive ekološkopravne regulative u Srbiji, Fakultet za evropske pravno-političke studije, 2011
9. Drenovak Ivanović M. Pristup pravdi u ekološkim upravnim stvarima, Pravni fakultet Univerziteta, Centar za izdavaštvo i informisanje 1, 2013
10. Jans, J. H., Vedder, H. B. European Environmental Law (Third Edition), European Environmental Law, Europa Law Publishing, Groningen, 2008
11. Đarmati, Š., Veselinović, D., Gržetić, I., Marković, D., Životna sredina, Futura 2007
12. Epps, V. Graham L. International Law: Examples & Explanations Suffolk University Law School Research Paper No. 11-09. 2011
13. Weston, B., Bach, T. Recalibrating The Law of Humans with The Laws of Nature: Climate Change Human Rights, and Intergenerational Justice, Vermont Law School Research Paper No. #10-06, 2009
14. Čavoški, A. Ekološko pravo: Harmonizacija domaćeg zakonodavstva sa pravom Evropske unije, Institut za uporedno pravo, 2004
15. Grupa autora (ur. A. Čavoški, A. Knežević-Bojović), Ekologija i pravo, Zbornik radova, Institut za uporedno pravo/Pravni fakultet Univerziteta Union u Beogradu dostupno online www.comparativelaw.info/ekologija.pdf, 2012

16. Lukinović, M., Milovanović, M. Pregled prava zaštite životne sredine u Srbiji, *Pravni život : časopis za pravnu teoriju i praksu*, God. 65, knj. 584, 2016
17. Jovanović, Đ., Lukinović M., Environment and health - thirty years of successful implementation of the Montreal Protocol, *Srpski arhiv za celokupno lekarstvo*, vol. 147, iss. 7-8. Dostupno online www.doiserbia.nb.rs/img/doi/03_70-8179/2019/0370-81791900043J.pdf, 2019
18. Todić D. Komparativno pravo životne sredine – konceptijski okvir i teškoće u definisanju, *Strani pravni život*, Institut za uporedno pravo, Issue No: 3. dostupno online www.comparativelaw.info/spz20163.pdf, 2016
19. Bodansky, D. What is International Environmental Law? THE ART AND CRAFT OF INTERNATIONAL ENVIRONMENTAL LAW, Harvard University Press, UGA, Legal Studies Research Paper, No. 09-012., 2009
20. Daniel Bodansky, Jutta Brunnée and Ellen Hey, *The Oxford handbook of international environmental law*, New York : Oxford University Press, 2008. - XXVIII, 1080 str., 2008
21. Todorović Lazić, J. Javne politike u Evropskoj uniji : osvrt na politiku zaštite životne sredine, Institut za političke studije, 2019.
22. Lukinović, M., Jović, V., *Ekološko pravo*, Pravni fakultet Univerziteta Union/Službeni glasnik, 2021

Naziv predmeta: PRAVO NA DOBRU UPRAVU

SADRŽAJ/STRUKTURA PREDMETA

1. Dobra uprava – pojam, glavni aspekti i elementi
2. Principi dobre uprave
3. Dobra uprava u ustavnim tekstovima
4. Pravo na dobru upravu – Povelja EU o ljudskim pravima
5. Praksa evropskih i nacionalnih sudova u vezi sa primenom principa dobre uprave
6. Uloga nezavisnih organa u uspostavljanju principa dobre uprave – primeri Evropskog i nacionalnih ombudsmana
7. Uprava na više nivoa – princip decentralizacije u službi dobre uprave
8. Dobra uprava u politikama i propisima Republike Srbije
9. Principi dobre uprave u kontekstu reforme javne uprave
10. Reforma državne uprave u Srbiji: između želja i realnosti
11. Reforma sistema lokalne samouprave: težnje između decentralizacije
12. Javne službe
13. Imajući javnih ovlašćenja i njihova uloga u obezbeđenju principa dobre uprave
14. Načela upravnog postupka i upravnog spora od značaja za dobru upravu
15. Pravna sredstva za zaštitu od povreda principa dobre uprave

Literatura:

1. Denković D. Dobra uprava, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2010
2. Pusić, E. Upravni sistemi 1 - Uvod, razvoj upravljanja Pravni fakultet, Zagreb 1985
3. Pusić, E. Upravni sistemi 2 – Upravni sistem u Jugoslaviji Pravni fakultet, Zagreb. 1985
4. Lane, J.E. Državno upravljanje: razmatranje modela javne uprave i javnog upravljanja Službeni glasnik, Megatrend univerzitet, Beograd 2012
5. Paul, C., 2006 EU Administrative Law Oxford University Press, Oxford, 2006
6. Seerden, R. (ed.) Administrative law of the European Union, its member States and the United States: a comparative analysis Antwerpen 2007
7. Rose-Ackerman, S., Lindseth, P. (eds.) Comparative Administrative Law Cheltenham 2010
8. Davinić, M. Pojam dobre uprave: između klasičnog i „mekog” prava, Pravni život, 10, str. 389-404. 2010
9. Lozina, D., Klarić, M. „Dobra uprava“ kao upravna doktrina u Europskoj uniji Pravni vjesnik: časopis za pravne i društvene znanosti Sveučilišta J.J., Strossmayera u Osijeku, 2, str. 23-37, https://hrcak.srce.hr/121026_1, 2012
10. Milosavljević, B. Upravno pravo Pravni fakultet UUUB, Službeni glasnik, Beograd, 2019
11. Seerden, R. (ed.) Administrative law of the European Union, its member States and the United States: a comparative analysis Antwerpen, 2007
12. Rose-Ackerman, S., Lindseth, P. (eds.) Comparative Administrative Law Cheltenham, 2010
13. Milosavljević, B. Reforma lokalne samouprave u Srbiji, Hrvatska komparativna i javna uprava, 3, str. 749-768,, <https://hrcak.srce.hr/130609>, 2012
14. Jerinić, J. Sudska kontrola uprave Pravni fakultet UUUB, Službeni glasnik, Beograd, 2012
15. European Union Charter of Fundamental Rights of the European Union, 26 October 2012, 2012/C, 326/02, <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX:1>, 2012
16. European Ombudsman The European Code of Good Administrative Behaviour The European Code of Good Administrative Behaviour, <https://europa.eu/!Gx99WU>, 2015

17. Council of Europe Recommendation CM/Rec(2007)7 of the Committee of Ministers to member states on good administration Committee of Ministers to member states on good administration, <https://rm.coe.int/16807096b9>, 2007
18. European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) Stocktaking on the notions of "good administration" CDL(2011)006, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL\(2011\)006-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL(2011)006-e), 2011
19. Mendes, J. Good Administration in EU Law and the European Code of Good Administrative Behaviour EUI Working Papers Law, 9, <https://ssrn.com/abstract=1554907> or, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1554907>, 2009
20. Reichel, J. u: Bernitz, U. And ors (eds.) Between Supremacy and Autonomy - Applying the Principle of Good Administration in the Member States, General principles of EC law in a process of development: reports from a conference in Stockholm organised by the Swedish Network for European Legal Studies. Wolters Kluwer Law & Business, <https://studentportalen.uu.se/uusp-fileareatool/download.action?nodeId=933427&toolAttachmentId=1794>, 2007

Naziv predmeta: UGOVORI U MEĐUNARODNOJ TRGOVINI

SADRŽAJ/STRUKTURA PREDMETA

1. Pravna tradicija i uporedno ugovorno pravo – osnovni sistemi
2. Globalizacija i međunarodni trgovinski i finansijski odnosi, transnacionalno pravo, uloga transnacionalnih korporacija
3. Izvori prava međunarodne trgovine i poslovanja; srednjovekovna i savremena lexmercatoria
- 4-5. Formularni ugovori i njihov značaj u savremenom ugovornom pravu. Unifikacija i harmonizacija ugovornog prava, vrste unifikacije, internacionalizacija privatnog prava
- 6-7. Međunarodne organizacije kao subjekti međunarodnog trgovinskog i poslovnog prava. Svetska trgovinska organizacija. UNCITRAL - nastanak, značaj, doprinos razvoju međunarodnog trgovinskog prava, radne grupe, način rada; UNIDROIT – Međunarodni institut za unifikaciju privatnog prava. Međunarodna trgovinska komora. Regionalne trgovinske, finansijske i ekonomske organizacije i regionalne integracije
- 8-9. Vrste izvora prava i instrumenata koje donose međunarodne organizacije (modeli zakona, pravni vodiči, komentari, itd.) Doprinos međunarodnih trgovinskih organizacija harmonizaciji i unifikaciji prava međunarodne trgovine
- 10-11. Nastanak i domašaj Konvencije UN o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe. Domen primene, zaključenje ugovora. Ispunjenje ugovora. Sistem pravnih sredstava u slučaju neispunjenja ugovora. Bečka konvencija danas nakon 40 godina
12. Opšti uslovi poslovanja u međunarodnoj trgovini. Ekonomska komisija Ujedinjenih nacija za Evropu. Ženevski tipski ugovori i opšti uslovi.
13. FIDIC i Fidikovi opšti uslovi. Rešavanje sporova prema Fidikovim opštim uslovima.
- 14 -15. Rešavanje sporova u međunarodnoj trgovini pred sudom i pred arbitražom; određivanje merodavnog prava

Literatura:

1. Vukadinović, Radovan Međunarodno poslovno pravo: opšti deo Pravni fakultet u Kragujevcu, 2005
2. Draškić, Mladen, Stanivuković, Maja Ugovorno pravo međunarodne trgovine Beograd, 2005
3. Mitrović, Dobrosav Pravni opus - izbor iz radova 1957-2007 Službeni glasnik Beograd 2007
4. Varadi, T., Knežević, G., Bordaš, B., Pavić, V. Međunarodno privatno pravo Službeni glasnik, Beograd, 2016
5. Vukadinović, S., Jovičić, K. Kriterijumi kvalifikacije ugovora o međunarodnoj prodaji robe i pitanje merodavnog prava, Strani pravni život, 2, str.177-208. <http://www.comparativelaw.info/spz20102.pdf>, 2010
6. Jovičić, K., Vukadinović, S. 30 godina Konvencije UN o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe, Strani pravni život, 1, str.143-172. <http://www.comparativelaw.info/spz20111.pdf>, 2011
7. Jovičić, K., Vukadinović, S. Pravila za regulisanje međunarodne poslovne operacije, Pravni život, 11, str. 443-463. 2010
8. Jovičić, K., Vukadinović, Ugovorna odgovornost - pravni režim u uporednom pravu, Teme, 2, str. 647-660. Teme, 2, <http://teme2.junis.ni.ac.rs/index.php/TEME/article/view/653/302>, 2018
9. Jovičić, Katarina, Pravne posledice neizvršenja obaveza iz ugovora o međunarodnoj prodaji robe, doktorska disertacija, Beograd, Pravni fakultet Univerziteta Union u Beogradu, 2012
10. Vukadinović, S., Opšti uslovi poslovanja u obligacionom i međunarodnom trgovinskom pravu: pojam, zaključenje, tipične klauzule i kontrola, doktorska disertacija Beograd, Pravni

fakultet Univerziteta Union u Beogradu.

<http://union.edu.rs/wpcontent/uploads/2019/08/SVPhD.pdf> 2019

11. Đorđević, Milena, Jovanović, Marko, Pravo Svetske trgovinske organizacije: odabrane teme u svetlu prakse Tela za rešavanje sporova STO, Beograd, Pravni fakultet

Univerziteta u Beogradu. 2019

12. Hartkamp, Arthur et al. Towards a European civil code, 3rd fully revised and expanded ed. New York : Kluwer Law International, 2004

13. Bethlehem, Daniel et al. The Oxford Handbook of International trade Law, Oxford New York: Oxford University Press, 2009

14. Dalhuisen Jan Dalhuisen on international commercial, financial and trade law Oxford, 2000

15. Ortino, Federico Basic legal instruments for the liberalisation of trade : a comparative analysis of EC and WTO law Oxford, Portland: Hart, 2004.

Naziv predmeta: GRAĐANSKI POSTUPCI

SADRŽAJ/STRUKTURA PREDMETA

1. Opšti pojam građansko sudskih postupaka
2. Opšta načela sudskih postupaka
3. Specifična načela koja se primenjuju u posebnim postupcima (izvršni, vanparnični, javno beležnički i sl.)
4. Pojam shodne primene načela parničnog postupka u drugim postupcima
5. Parnični postupak: tok postupka
6. Redovna i vanredna pravna sredstva u parničnom postupku
7. Specifična načela izvršnog postupka
8. Prenošenje pojedinih ovlašćenja sa sudova na javne izvršitelje
9. Procesni položaj javnih izvršitelja
10. Osnove vanparničnog postupka
11. Odnos vanparničnog postupka prema drugim postupcima (ostavinski postupak, izvršni postupak, stečajni postupak i sl.)
12. Osnovne karakteristike javnog beležničkog postupanja
13. Ostali postupci koji se primenjuju u građanskoj materiji te iskazivanje i upoznavanje sa njihovim specifičnostima
(radni spor, porodični sporovi, smetanje državine, privremene i predhodne mere, kolektivne tužbe i sl.)

Literatura:

1. N.Šarkiđ, M.Nikolić Komentar Zakona o izvršenju i obezbeđenju, Pravni fakultet Univerziteta Union i Službeni glasnik, Beograd, 2020
2. N.Šarkiđ, M.Počuča Načelo zaštite izvršnog dužnika prema novom Zakonu o izvršenju i obezbeđenju RS, Pravni život, br. 5/6, str. 37-53, 2017
3. N.Šarkiđ, M.Počuča, Izvršenje javnobeležničkih akata prema odredbama novog Zakona o izvršenju i obezbeđenju, Pravni život, br. 12/17, str.83-99, 2017
4. N.Šarkiđ, M.Nikolić Priznanje i izvršenje stranih sudskih i arbitražnih odluka, Pravo i privreda, br. 1/3, str. 16-35, 2017
5. M.Trgovčević Prokić, Izvršna javnobeležnička isprava i sredstva obezbeđenj, Evropsko zakonodavstvo, br.55, str. 124, 2016
6. N.Petrušić, D.Simonović, Komentar Zakona o parničnom postupku, Beograd. 2012
7. ŠARKIĆ, Nebojša, POČUČA, Milan, Izvršenje javnobeležničkih akata prema odredbama novog Zakona o izvršenju i obezbeđenju, Pravni život, ISSN 0350-0500, 2017, knj. 602, br. 12, str. 83-99. [COBISS.SR-ID517555132], 2017
8. ŠARKIĆ, Nebojša, VAVAN, Zoran, Postupak izvršenja sudskih odluka kojima je utvrđeno pravo na rentu, Civitas, ISSN 2217-4958, 2016, god. 6, br. 2, str. 90-107. [COBISS.SR-ID 317246983], 2016
9. ŠARKIĆ, Nebojša, POČUČA, Milan, Izvršavanje odluka u porodično pravnoj zaštiti prema odredbama novog Zakona o izvršenju i obezbeđenju Republike Srbije, Izbor sudske prakse, ISSN 0354-3226, 2016, god. 24, br. 11, str. 5-13. [COBISS.SRID 226774540], 2016
10. ŠARKIĆ, Nebojša, NIKOLIĆ, Mladen Evropski izvršni naslov :postepeno uvođenje, Pravni život, ISSN 0350-0500, 2014, knj. 574, br.12, str. 387-400. [COBISS.SRID 516702396], 2014
11. V.Vodinelić Rakić Građansko procesno pravo, Beograd, 2015

12. G.Stanković, Građansko procesno pravo Beograd. 2015
13. G.Stanković, M.Trgovčević Prokić, Postupak izvršenja i postupak obezbeđenja Republike Srbije, Službeni glasnik, Beograd, 2020
14. M.Trgovčević Prokić,G.Stanković, Vanparnični i javnobeležnečki postupak Republike Srbije Službeni glasnik, Beograd, 2018
15. G.Stanković,M.Trgovčević Prokić, Komentar Zakona o vanparničnom postupku, sa odabranom sudskom praksom i premerima odnesaka, rešenja i javnobeležničkih isprava“, Službeni glasnik, Beograd, 2019
16. M.Trgovčević Prokić, Izvršna javnobeležnička isprava i sredstva obezbeđenja, Evropsko zakonodavstvo, br.55, str. 124-157, 2016
17. M.Trgovčević Prokić, Nove telencije u vanparničnom postupku, Evrosko zakonodavstvo, br. 61/62, str. 156-172, 2017.

Naziv predmeta: ALTERNATIVNI PRISTUPI ZAŠTITI PRAVA IZ PORODIČNIH ODNOSA

SADRŽAJ/STRUKTURA PREDMETA

1. Savremeno pravo i metodi zaštite prava iz porodičnih odnosa – uvodne napomene;
2. Porodica u savremenom društvu – pojam, obeležja i oblici;
3. Teorijski pristupi kao osnov zaštite prava iz porodičnih odnosa;
4. Prava članova porodice u savremenim pravnim sistemima;
5. Međunarodni standardi u oblasti zaštite porodice;
6. Nacionalni pravni okvir u kontekstu zaštite porodice;
7. Situacije vulnerabilnosti porodičnih odnosa i priroda društvene reakcije;
8. Mirenje kao metod zaštite prava iz porodičnih odnosa;
9. Porodična medijacija – kriterijumi primenljivosti u porodičnim odnosima i oblasti primene;
10. Karakteristike procesa porodične medijacije i efekti primene;
11. Porodična konferencija – pojam i istorijski razvoj;
12. Karakteristike procesa porodične konferencije i efekti primene;
13. Zaštita prava iz porodičnih odnosa i drugi oblici podrške porodici;
14. Poravnanje u sporovima iz porodičnih odnosa – kriterijumi primenljivosti i oblasti primene;
15. Perspektive zaštite prava iz porodičnih odnosa primenom suportivnih pristupa

Literatura:

1. Hodgkin, R.; Newell, P. Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child, New York: UNICEF, https://www.unicef.org/publications/index_43110.html, 2007
2. European Union Agency for Fundamental Rights and Council of Europe, Handbook on European Law Relating to the Rights of the Child, Luxembourg: Publications Office of the European Union, European Union Agency for Fundamental Rights and Council of Europe https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-ecthr2015-handbook-european-lawrights-of-the-child_en.pdf, 2015
3. Kirkelly U. The Right to Respect for Private and Family Life: A Guide to the Implementation of Article 8 of the European Convention on Human Rights, Human Rights Handbooks Series, No. 1 Strasbourg: Council of Europe, <https://rm.coe.int/168007ff47>, 2001
4. Akandji-Kombe, J. Positive obligations under the European Convention on Human Rights: A guide to the implementation of the European Convention on Human Rights, Human Rights Handbooks Series, No. 7 Strasbourg: Council of Europe, <https://rm.coe.int/168007ff4d>, 2007
5. Vučković Šahović, N. (ur.) Prava deteta u međunarodnim dokumentima Beograd: Zaštitnik građana, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti. 2011
6. Dolan, P., Žegarac, N., Arsić, J. Family Support as a Right of the Childu: Malin, N. (ur.), 2019, Family Support in the European Context (Special Edition), Social Work and Social Sciences Review, Vol. 21., No.2., pp. 8-26, <https://journals.whitingbirch.net/index.php/SWSSR/article/view/1417/1470>, 2019
7. Šarkić, N. Sistem porodičnopravne zaštite u Srbiji: zbornik radova Beograd: Glosarijum, 2009
8. Draškić, M., Šarkić, N., Arsić, J., Porodični zakon: dvanaest godina posle, tematski zbornik radova, Beograd: Pravni fakultet Univerziteta Union i Službeni glasnik (odabrana poglavlja), 2018

9. Janjić-Komar, M., Obretković, M. Prava deteta: prava čoveka Beograd: Dosije, 1996
10. Stojanović, M. Zbornik stručnih analiza pravnih akata u oblasti ljudskih prava, Beograd: Kuća ljudskih prava (odabrana poglavlja), 2018
11. Grupa autora, Primena standarda Ujedinjenih nacija u zaštiti ljudskih prava pred domaćim sudovima: Prava deteta, Beograd: Pravosudna akademija, 2019
12. Arsić, J., Reljanović, M., Petrović, A.K., Zaštita samohranih roditelja u Srbiji: analiza pravnog okvira i preporuke, Beograd: Fondacija Ana i Vlade Divac, 2014
13. Daly, M. et. al. Family and Parenting Support: Policy and Provision in a Global Context, Florence: UNICEF Office of Research - Innocenti Insight, https://www.unicefirc.org/publications/pdf/01%20family_support_layout_web.pdf, 2005
14. Herrera-Pastor, D., Frost, N., Devaney, C., Understanding Contemporary Family Support: Reflections on Theoretical and Conceptual Frameworks u: Malin, N. (ur.), Family Support in the European Context (Special Edition), Social Work and Social Sciences Review, Vol. 21., No. 2., pp. 27-45, <https://journals.whitingbirch.net/index.php/SWSSR/issue/view/1>, 2019
15. Putnina, A. Meeting the Challenges of the 21st Century: Social Change and the Family u: Malin, N. (ur.), Family Support in the European Context (Special Edition), Social Work and Social Sciences Review, Vol. 21., No. 2., pp. 46-57, <https://journals.whitingbirch.net/index.php/SWSSR/issue/view/1>, 2019
16. Janićijević, D. Child Protection and Parent Support: The Two Dichotomies Facta Universitatis, Series: Law and Politics, Vol. 14, No. 3 (2016), pp. 409-413, <http://casopisi.junis.ni.ac.rs/index.php/FULawPol/article/view/1991/1334>, 2016
17. Žegarac, N. Evaluacija usluga za porodice sa decom sa smetnjama u razvoju, Beograd: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu, <https://www.unicef.org/serbia/sites/unicef.org.serbia/files/2018-05/Evaluacija-usluga-za>, 2017
18. Arsić, J. "Families and Mediation: The Impact of Various Mediation Styles in Child Custody Cases" Facta Universitatis, Series: Law and Politics, Vol. 14, No. 4 (2016), pp. 515-529, <http://casopisi.junis.ni.ac.rs/index.php/FULawPol/article/view/24>
19. Arsić, J. „Medijacija u porodičnim sporovima: Specifičnosti postupka medijacije i uloge medijatora“ u: Ponjavić, Z. (ur.), Novo porodično zakonodavstvo, zbornik radova, Kragujevac: Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Centar za porodično pravo., 2006
20. Arsić, J. Porodična konferencija kao model za rešavanje slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja dece: doktorska disertacija, Beograd 2014

Naziv predmeta: LJUDSKA PRAVA U MEDICINSKOM KONTEKSTU

SADRŽAJ/STRUKTURA PREDMETA

1. Ljudska prava u medicinskom kontekstu: izazovi pravnog regulisanja
2. Pravo obaveštenog pacijenta na pristanak na medicinsko istraživanje ili medicinski tretman
3. Pravne dileme na početku života: reproduktivno i terapeutsko kloniranje
4. Pravne dileme na početku života: reproduktivna prava i sloboda rađanja
5. Studija slučaja: Abortus kao sredstvo za planiranje porodice: SAD, Rumunija, Kina, Srbija
6. Nove tehnologije i genetska istraživanja u kontekstu zaštite ljudskih prava
7. Ljudsko telo kao komoditet: savremeni izazovi pravnog regulisanja transplantacije organa
8. Studija slučaja: zabrana trgovine ljudima
9. Ljudska prava i transrodni identitet
10. Pravne dileme na kraju života: za i protiv legalizacije dobrovoljne eutanazije
11. Studija slučaja: palijativna nega umesto dobrovoljne eutanazije?
12. Javno zdravlje i ljudska prava u kontekstu suzbijanja zaraznih bolesti
13. Studija slučaja: Pandemija virusa COVID-19
14. Prava osoba sa mentalnim smetnjama
15. Ljudska prava i veštačka inteligencija: savremeni izazovi

Literatura:

1. Violeta Beširević *Euthanasia: Legal Principles and Policy Choices*, Firenca: European Press Academic Publishing, 2006
2. Violeta Beširević "End-Of-Life Care in XXI Century: Advance Directives in Universal Rights Discourse", *Bioethics*, vol. 24, no. 3, 2010, pp. 105-112, 2010
3. Violeta Beširević *EULOD: The EU-funded Project on Living Organ Donation in Europe* with F. Ambagtsheer et. al., *Transplant International*, vol. 26, no. 2, 2013, pp. 139-140, 2013
4. Violeta Beširević "Bioethics in Democracy: Transforming the Clash of Absolutes into Human Rights Issues," in: Walter Schweidler (ed.), *Bioethik –Medizin–Politik/Bioethics -Medicine - Politics*, Sankt Augustin, Germany: Academia Verlag, 2012, pp. 79-89, 2012
5. Violeta Beširević "Mission (Im)Possible: Defending A Right to Die" in: Kenneth Himma, Bojan Spaić (eds.), *Fundamental Rights: Justification and Interpretation*, The Hague, Eleven Publishing International, 2016, pp. 149-177, 2016
6. Violeta Beširević "Unlocking Human Cloning: Does Constitution Help?" in *Perfect Copy? Law and Ethics of Reproductive Medicine*, J. Sándor, (ed.), Budapest: CEU Center for Ethics and Law in Biomedicine, 2009, pp. 97-116; 2009
7. Violeta Beširević "Organ Trafficking, Organ Trade. Recommendations for a more Nuanced Legal Policy" with J. Sandor et al., in: *The EULOD Project: Living Organ Donation in Europe: Results and Recommendations*, Ambagtsheer, F., Weimar, W. (eds.) (Lengerich, Germany: Pabst Science Publishers, 2013), pp. 147-174, 2013
8. Violeta Beširević "Discourses of Autonomy in International Human Rights Law: Has the Age of a Right to Die Arrived?" *Cuadernos Constitucionales de la Cátedra Fadrique Furió Ceriol*, no. 62/63, 2008, pp. 19-34; 0 – Dostupno online <http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3684779>, 2008
9. Violeta Beširević "Basic Norms of Bioethics: Informed Consent in UNESCO Bioethics Declarations" *The Annals of the Faculty of Law Belgrade -Belgrade Law Review*, vol. III, 2008, pp. 257-265; 2008

10. Violeta Beširević "Bogovi su pali na teme: o ustavu i bioetici," Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, br. 2/2006, str. 205-229; dostupno online <https://scindeks.ceon.rs/article.aspx?query=ISSID%26and%265012&page=9&sort=8&stype=0&backurl=%2fissue.aspx%3fissue%3d5012>, 2006
11. Violeta Beširević "Pravo na dostojanstvenu smrt", Glasnik advokatske komore Vojvodine, br. 12/2008, str. 527-541, 2008
12. Simić Jelena, Life in legal limbo - Trans* persons in Serbia, (pp.155- 173.) U: Contemporary Issues and Perspectives on Gender Research, (L. Čičkarić i Z. Mršević (ur.) Institute of Social Sciences, Belgrade, 2109. ISBN 978-86-7093-226-5; CIP 305(082);316.662-055.2(082);COBISS.SR-ID 280838924;http://idn.org.rs/wpcontent/uploads/2020/01/Contemporary_Issues_and_Perspectives_on_Gender_Research_sajt.pdf, 2019
13. Simić Jelena, Medicinskopravni aspekti transseksualnosti – U susret priznavanju pravnih posledica promene pola u Srbiji, Pravni zapisi, br.2/2012, Pravni fakultet Univerziteta Union u Beogradu, 2012; str. 299-322; UDK 616.89-008.442:342.7, 2012
14. Simić, J., Uzeti svoje telo u svoje ruke: Interseks osobe i izazovi stvaranja interseks zajednice u Srbiji, (str. 66-85).U: U mrežama drugosti: Interseksionalnost i LGBT aktivizam u Srbiji i Hrvatskoj, B. Bilić (ur.), Novi Sad, Mediterran Publishing dostupno online https://www.academia.edu/41219268/U_mre%C5%BEama_drugosti_Interseksionalnost_i_LGBT_aktivizam_u_Srbiji_i_Hrvatskoj
15. Simić Jelena, Pravni problemi definisanja polja pravne zaštite nondum conceptus-a Strani pravni život, br.3/2018. Institut za uporedno pravo, Beograd, 2018; str. 25-42 dostupno online www.stranipravnizivot.rs/index, 2018
16. Simić Jelena The protection of nasciturus within the Civil law, Pravni zapisi br.2/2018, Pravni fakultet Univerziteta Union u Beogradu, 2018; str.255-270 dostupno online <http://pravnofakultet.rs/wpcontent/uploads/2018/12/Pravni-zapisi-2018-02-03-Simic.pdf>, 2018
17. Jelena Simić Prava u oblasti zdravstvene zaštite za osobe koje žive sa HIV/sidom u: POZITIVAN život, V.Jovanović i D. Makojević (ur.), Institut za javno zdravlje Srbije „Dr Milan Jovanović Batut” i Čovekoljublje, Dobrotvorna fondacija Srpske pravoslavne crkve, Beograd, 2019, str. 29-60, 2019
18. Simić Jelena, 'Korak napred, dva koraka nazad – godinu dana od usvajanja Zakona o zaštiti lica sa mentalnim smetnjama', Zbornik radova: Prava osoba sa mentalnim smetnjama - U susret novim pravnim pravilima, knjiga III, (Gajin C., ur.), Centar za unapređivanje pravnih studija, Beograd, 2014, str. 15-65, 2014
19. Vojin Rakić, Ivan Mladenović, Rada Drezgić (prir.), Bioetika Beograd: Službeni glasnik, 2012; 2012
20. Judit Sandor (ed.) Studies in Biopolitics, Budapest: CEU Center for Ethics and Law in Biomedicine, 2013
21. Judit Sandor (ed.) Perfect Copy? Law and Ethics of Reproductive Medicine J. Sándor, (ed.), Budapest: CEU Center for Ethics and Law in Biomedicine, 2009
22. Judit Sandor (ed.) Society and Genetic Information: Codes and Laws in the Genetic Era Budapest: CEU Press, 2003
23. Mason, John Kenyon; Laurie, Graeme T. Mason and McCall Smith's Law and Medical Ethics, 9th ed. Oxford : Oxford University Press, 2013, ISBN - 978-0-19-965990-6; COBISS.SR-ID – 516220860; 2013
24. Jackson, E. Medical Law: text, cases, and materials, 3rd ed. Oxford : Oxford University Press, 2013, ISBN - 978-0-19-969360-3, COBISS.SR-ID –516286652; 2013

25. Herring, J. Medical law and ethics, 3rd ed. Oxford : University Press, 2010, ISBN - 978-0-19-957648-7, COBISS.SR-ID – 512076465, 2010.

**SEMINAR - UVOD U NAUČNOSTRAŽIVAČKI RAD
SPECIFIČNOSTI U OBLASTI JAVNOG PRAVA**

SADRŽAJ/STRUKTURA PREDMETA

Teorijska nastava

1. Specifičnosti istraživanja teme iz izabranog područja javnog prava.
2. Izrada naučnog projekta: izbor teme, formulisanje, teorijsko i operativno određivanje predmeta istraživanja, definisanje ciljeva istraživanja, postavljanje istraživačkog pitanja ili hipoteza, identifikacija glavnih koncepata i njihove hijerarhije, postavljanje strukture projekta, izbor istraživačke građe (literatura, legislativa, slučajevi iz prakse), planiranje istraživanja.
3. Prikupljanje podataka, analiza, tumačenje.
4. Usavršavanje veštine pisanja o pravu: izbor metoda, teškoće primene uporednog metoda, primena statističkog metoda (kvantitativna istraživanja), interdisciplinarna istraživanja; case study metod na primerima iz prakse državnih organa, međunarodnih organizacija i njihovih tela.
5. Evaluacija i kritičko vrednovanje rezultata istraživanja.
6. Prikazivanje rezultata istraživanja: pisanje naučnog izveštaja i naučnog rada.
7. Studijski istraživački rad

Svaka tema u okviru teorijske nastave razrađuje se na primerima iz prakse shodno temi koju studenti biraju. Studenti samostalni izrađuju nacrt projekta istraživanja i na osnovu toga pišu i brane seminarski rad.

Literatura:

1. Vodinelić, V. et al. Metodologija pravnih nauka: odabrani tekstovi, Beograd, Pravni fakultet Univerziteta Union u Beogradu, 2008
2. Garner, Bryan A. Legal writing in plain English: a text with exercises Chicago, University of Chicago, Press. 2001
3. Salter, M., Mason, J. Writing law dissertations: an introduction and guide to the conduct of legal research New York, Pearson. 2007
4. Miles-Prince, M. (ed.) The Bluebook: a Uniform System of Citation Cambridge, Mass., The Harvard Law Review Association. 2005
5. Nolasco, C., M. S. Vaughn, R. V. del Carmen Toward a New Methodology for Legal Research in Criminal Justice Journal of Criminal Justice Education, 2010, 1, pp. 1-23 (dostupno on-line). 2010
6. Tyler, T.R. Methodology in Legal Research Utrecht Law Review, 2017, 13 (1), dostupno na: www.utrechtlawreview.org. 2017

**SEMINAR - UVOD U NAUČNOSTRAŽIVAČKI RAD
SPECIFIČNOSTI U OBLASTI PRIVATNOG PRAVA**

SADRŽAJ/STRUKTURA PREDMETA

Teorijska nastava

1. Specifičnost istraživanja teme iz izabranog područja privatnog prava ili graničnih područja (pravo EU i slično).

2. Izrada naučnog projekta: izbor teme, formulisanje, teorijsko i operativno određivanje predmeta istraživanja, definisanje ciljeva istraživanja, postavljanje istraživačkog pitanja ili hipoteza, identifikacija glavnih koncepata i njihove hijerarhije, postavljanje strukture projekta, izbor istraživačke građe (literatura, legislativa, slučajevi iz prakse), planiranje istraživanja.

4. Prikupljanje podataka, analiza, tumačenje. Usavršavanje veštine pisanja o pravu: izbor metoda, dometi harmonizacije evropskog privatnog prava i razlike u uporednim pravnim sistemima (svojinsko pravo, odštetno pravo i slično), interdisciplinarni pristup (primer: psihologija potrošača i sl.); case study metod na primerima iz sudske, arbitražne i poslovne prakse.

5. Evaluacija i kritičko vrednovanje rezultata istraživanja. Prikazivanje rezultata istraživanja: pisanje naučnog izveštaja i naučnog rada.

6. Studijski istraživački rad

Svaka tema u okviru teorijske nastave razrađuje se na primerima iz prakse, shodno predmetu istraživanja koji student bira u skladu sa svojim interesovanjima. Studenti su obavezni da izrade samostalni nacrt projekta istraživanja, da napišu i odbrane seminarski rad.

Literatura:

1. Vodinić, V. et al. Metodologija pravnih nauka: odabrani tekstovi Beograd, Pravni fakultet Univerziteta Union u Beogradu 2008
2. Murray, M. et al Legal Writing and Analysis New York, Foundation Press, Thomson Reuters 2009
3. Salter, M., Mason, J. Writing law dissertations: an introduction and guide to the conduct of legal research New York, Pearson. 2007
4. Miles-Prince, M. (ed.) The Bluebook: a Uniform System of Citation Cambridge, Mass., The Harvard Law Review Association 2005
5. Van Hoecke, M. (ed.) Methodologies of Legal Research, Hart Publishing Hart Publishing, Oxford and Portland, 2011. Dostupno online. Izabrani delovi, 2011

SEMINAR – KLASICI PRAVNE LITERATURE

SADRŽAJ/STRUKTURA PREDMETA

Nastavnici će na početku svake godine izabrati odgovarajući broj dela koje će, u zavisnosti od oblasti, predstaviti nastavnik izabran za tu užu naučnu oblast. Prezentacija će uključiti i određeni broj istraživačkih pitanja vezanih za odabrano delo. Jedan od studenata na osnovu toga priprema esej i usmenu prezentaciju, a zatim na narednoj sesiji moderira debatu u vezi sa odabranim delom. U toku seminara, studenti diskutuju o odabranim delima i komentarišu eseje kolega i koleginica. Odabir knjiga menja se svake školske godine, a studenti imaju pravo da predlažu uključivanje novih naslova, u zavisnosti od dostupnosti dela u biblioteci fakulteta i online izvora.

Literatura:

1. Mil, Dž. S. O slobodi Pravni fakultet, Beograd. [COBISS.SR-ID – 141713932] 2007
2. Tocqueville Democracy in America Harper and Row, New York. [COBISS.SR-ID – 513362876] 1966
3. Hart, H. Pojam prava Službeni glasnik, Beograd. [COBISS.SR-ID – 201648140] 2013
4. Bogišić, V. Opšti imovinski zakonik za Knjaževinu Crnu Goru CID, Podgorica. [COBISS.SR-ID – 117965580] 2004
5. Konstantinović, M. Obligacije i ugovori: skica za Zakonik o obligacijama i ugovorima Beograd [COBISS.SR-ID – 162863367] 1969
6. Kelzen, H. Čista teorija prava: uvod u problematiku pravne nauke, Pravni fakultet, Beograd. [COBISS.SR-ID – 141712396] 2007
7. Kelzen, H. Problem suverenosti i teorija međunarodnog prava: prilog jednoj čistoj teoriji prava, Službeni list SRJ, Beograd. [COBISS.SR-ID – 102599436] 2003
8. Koskenniemi, M From Apology to Utopia: The Structure of International Legal Argument, Cambridge University Press, Cambridge. 2007
9. Dimitrijević, V. Terorizam Beogradski centar za ljudska prava, Beograd. [COBISS.SR-ID – 246291724] 2017
10. Hannah A. Eichmann u Jerusalimu: izveštaj o banalnosti zla KVS, Beograd. [COBISS.SR-ID – 166631943] 2000
11. Müller, J-W. Šta je populizam? Fabrika knjiga, Beograd. [COBISS.SR-ID – 230059532] 2017
12. Cassese, A. Samoodređenje naroda Službeni glasnik, Beograd. [COBISS.SR-ID – 184477452] 2011
13. Vajler Dž. Ustav Evrope: „Ima li novo odelo svoga cara?“ i drugi eseji o evropskoj integraciji, Filip Višnjić, Beograd. [COBISS.SR-ID – 183763719] 2002
14. Vodinelić, V. Takozvana zloupotreba prava Nomos, Beograd. [COBISS.SR-ID – 54910210] 1997
15. Kymlicka, W, Multikulturalno građanstvo - Liberalna teorija manjinskih prava Beograd. 2003
16. Radbruch, G. Filozofija prava Nolit, Beograd. [COBISS.SR-ID – 16320775] 1980
17. Šmit, K Tri vrste pravnonaučnog mišljenja Dosije, Beograd. [COBISS.SR-ID – 105953292] 2003
18. Fridrih, K. Konstitucionalna demokratija: teorija i praksa u Evropi i Americi CID, Podgorica. [COBISS.SR-ID – 9505040] 2005

19. Dvorkin, R. Suština individualnih prava: novo izdanje sa odgovorom kritičarima Službeni list SRJ, CID, Beograd, Podgorica. [COBISS.SR-ID – 171615495], 2001
20. Digi, L Preobražaji javnog prava Dosije, Beograd. [COBISS.SRID – 142122759] 1998
21. Beccaria, C. O zločinima i kaznama Logos, Split. [COBISS.SR-ID – 38174983] 1984
22. Živanović, T. Osnovi krivičnog prava Kraljevine Jugoslavije: opšti deo. Knj. 1, Uvod, Krivično delo. Sv. 1-3 Beograd. [COBISS.SR-ID – 123073287] 1941
23. Feuerbach, A. Odnos filozofije i empirije prema pozitivnoj pravnoj nauci: pristupna beseda, Dosije, Beograd. [COBISS.SRID – 147518476] 2008
24. Solovjev, A. V. Odabrani spomenici srpskog prava: (od XII do kraja XV veka), Izdavačka knjižarnica Gece Kona, Beograd 1926

NASTAVNE OBAVEZE

Prisustvo nastavi je obavezno.

U slučaju da se nastava na nekom od predmeta ne odvija zbog nedovoljnog broja kandidata, mentorske konsultacije se organizuju radi produbljenog izlaganja materije doktorskih studija, najmanje pet puta u toku jednog semestra.

Oslobađanje od pohađanja nastave: Studenti čije je prebivalište van Beograda, ili oni koji su upućeni na rad van Beograda, kao i kada postoje drugi opravdani razlozi, mogu, na obrazložen zahtev, biti oslobođeni obaveze pohađanja predavanja i seminara.

Odluku o oslobođenju od pohađanja nastave donosi dekan Fakulteta.

Doktorand koji je oslobođen pohađanja nastave dužan je da da *najmanje jednom u toku semestra* prisustvuje mentorskim konsultacijama iz svakog obaveznog i izbornog predmeta.

Overa semestra

Prisustvo nastavi je uslov za overu semestra. Overava se svaki semestar pošto je kandidat ispunio sve nastavne obaveze predviđene u semestru koji overava.

Treći semestar mogu upisati studenti koji su ostvarili zakonski minimum broja ESPB u toku prve godine, propisan za samofinansirajuće studente, u okviru kojih mora ostvariti bodove polaganjem obaveznog predmeta.

Peti semestar mogu upisati studenti koji su ostvarili zakonski minimum broja ESPB u toku druge godine studija, propisan za samofinansirajuće studente u okviru kojih mora prikupiti bodove iz obaveznih sadržaja aktivne nastave i odbraniti projekat doktorske disertacije.

Doktorand koji ne ostari dovoljan broj ESPB, ponavlja godinu uz obavezu da pohađa nastavu iz predmeta koji nije položio i da ispuni preostale nastavne obaveze.

Doktorand koji je overio šesti semestar, dužan je da obnovi svaku školsku godinu do odbrane doktorske disertacije.

Seminar - uvod u naučnoistraživački rad

Cilj seminara je da se student doktorskih studija upozna sa specifičnostima naučnog istraživanja u područjima javnog i privatnog prava, i da se osposobi za samostalno pisanje i realizaciju istraživačkih projekata i naučnih radova, u skladu sa savremenim međunarodnim akademskim i naučnim standardima i merilima kvalitet.

Seminar - klasici pravne literature

Cilj seminara je razvijanje diskusije o klasičnim delima pravne nauke, kao i drugih društvenih nauka, sa studentima doktorskih studija. Na taj način, studentima doktorskih studija približavaju se značajna dela iz različitih oblasti pravne nauke, sa kojima bi trebalo da bude upoznat svaki

doktor pravni nauka. Cilj seminara je osposobljavanje kandidata da ova dela kritički analiziraju i sa kolegama i kolegamicama i nastavnicima o tome diskutuju.

Prenosiva znanja i veštine

Studenti doktorskih studija biraju po jedan od ukupno četiri ponuđena oblika prenosivih znanja i veština u prvj i drugoj godini:

- Upravljanje procesom naučnog istraživanja
- Komunikacione veštine neophodne za objavljivanje naučnih radova
- Komunikacione veštine važne za učešće na konferencijama
- Veštine kritičkog mišljenja i rešavanja složenih problema

Projekat doktorske disertacije

Osnovni cilj izrade projekta je priprema studenta za samostalan naučnoistraživački rad na izradi doktorske disertacije. Predstavlja prvu fazu izrade doktorske disertacije, tj. aktivnost povezanu sa doktorskom disertacijom, budući da odbranjeni projekt predstavlja osnov za sačinjavanje prijave teme doktorske disertacije. Student, uz pomoć tutora i nastavnika iz oblasti za koje student iskazuje naučna interesovanja, obavlja polazno istraživanje radi uočavanja aktuelnog naučnog problema koji bi mogao predstavljati temu njegove doktorske disertacije, precizira temu i istraživačka pitanja kojima bi se bavio u disertaciji, vrši proveru i odabir adekvatnih metoda, istražuje dostupnost i dovoljnost literature, prikuplja literaturu i ovladava tehnikom izrade naučnog rada. Student proučava dodatnu literaturu, kako bi upotpunio nivo znanja i sačinjava projekat doktorske disertacije koji formom i sadržinom mora da ispunjava uslove propisane aktima Fakulteta.

Nakon konsultacija sa tutorom, a po potrebi i sa nastavnikom iz određene oblasti na koju se tematika koja interesuje studenta odnosi, student obavlja polazna istraživanja. U toku samostalnog rada studentu pomaže i usmerava ga tutor, koji kroz periodične konsultacije proverava napredovanje studenta. Projekat doktorske disertacije brani se pred komisijom, pošto student podnese projekat, a tutor pisanim putem potvrdi da projekat formom i sadržinom projekat ispunjava uslove da bud branjen.

Odbrana projekta doktorske disertacije ocenjivaće se sa **odbranjena/neodbranjena**. Ako student ne odbrani projekat doktorske disertacije upućuje se na ponovnu izradu, s tim da ponovnoj odbrani ne može pristupiti **pre nego što istekne tri meseca od prethodne neuspešne odbrane**.

Samostalni naučnoistraživački rad - priprema, izrada i objavljivanje naučnog članka

Cilj aktivnosti koja se ostvaruje kao samostalni naučnoistraživački rad na izradi naučnog članka je direktno povezan sa izradom doktorske disertacije. Na primeru izrade naučnog članka koji je tematikom povezan sa predmetom doktorske disertacije, proveravaju se sposobnosti studenta da samostalno obavi kompleksnije naučno istraživanje. Student time ispunjava obavezu predviđenu studijskim programom da rezultate svog istraživanja u sklopu doktorske disertacije prikaže u objavljenom naučnom radu, čime verifikuje svoje istraživačke sposobnosti i naučni doprinos ostvaren doktorskom disertacijom. Potvrdu stečenih kompetencija student ostvaruje objavljivanjem naučnog rada (čiji je isključivi autor ili prvi koautor od dva) u domaćem ili stranom naučnom časopisu sa liste referentnih i kategorizovanih časopisa nadležnog ministarstva za nauku (što pretpostavlja i obavezno recenziranje naučnog rada).

Samostalni naučnoistraživački rad - priprema, izrada, objavljivanje i izlaganje saopštenja na naučnom skupu

Cilj aktivnosti koja se ostvaruje kao samostalni naučnoistraživački rad na pripremi, izradi i izlaganju predavanja ili saopštenja na naučnom skupu na temu koja je direktno povezan sa izradom doktorske disertacije. Na primeru izrade saopštenja koje je tematikom povezano sa predmetom doktorske disertacije, proveravaju se sposobnosti studenta da samostalno obavi kompleksnije naučno istraživanje u sklopu disertacije. Student time ispunjava obavezu predviđenu studijskim programom da rezultate svog istraživanja u sklopu doktorske disertacije prikaže u objavljenom zborniku radova sa održanog naučnog skupa, čime verifikuje svoje istraživačke sposobnosti i naučni doprinos ostvaren doktorskom disertacijom. Potvrdu stečenih kompetencija student ostvaruje objavljivanjem saopštenja (čiji je isključivi autor ili prvi koautor od dva) u zborniku radova sa naučnog skupa koji se kategorizuje prema propisanim merilima nadležnog ministarstva za nauku za vrednovanje rezultata naučnog rada.

Nastavni materijali

Udžbenici, skripte i drugi nastavni materijali mogu se naći u knjižari ili biblioteci Fakulteta.

POLAGANJE ISPITA

Ispiti se polažu pojedinačno, posle ispunjenih svih nastavnih obaveza, propisanih nastavnim planom i programom studija, posle overe semestra i ispunjenja ugovorenih finansijskih obaveza.

Ispiti se ne mogu prijaviti ako na vreme nisu ispunjene ugovorne finansijske obaveze. Zabrana prijavljivanja ispita traje do ispunjenja dospelih finansijskih obaveza.

Studenti su obavezni da polažu svaki ispit u prvom mogućem roku pošto su odslušali nastavu. Ako se ne polaže, smatra se da je student izašao na ispit i da ga nije položio.

U ostalim rokovima student se dobrovoljno opredeljuje kada će da polaže ispit.

Ispit koji ne položi do kraja školske godine, tj. zaključno sa ispitnim rokom „oktobar“, student je obavezan da sluša ponovo kao i da ispunji predviđene predispitne obaveze.

Konačna ocena na ispitu zasnovana je na ukupnom broju poena koje je student stekao ispunjavanjem predispitnih obaveza i polaganjem ispita i koji iznosi maksimalno 100 poena, a utvrđuje se prema sledećoj skali:

do 50 poena - ocena 5 (nije položio)

od 51 do 60 poena - ocena 6 (dovoljan)

od 61 do 70 poena - ocena 7 (dobar)

od 71 do 80 poena - ocena 8 (vrlo dobar)

od 81 do 90 poena - ocena 9 (izuzetno dobar)

od 91 do 100 poena - ocena 10 (odličan)

DOKTORSKA DISERTACIJA

Doktorska disertacija je pisani rad monografskog tipa, rezultat originalnog naučnog rada kandidata u odgovarajućoj naučnoj oblasti.

Disertacija predstavlja naučni rad u kojem kandidat daje doprinos teoriji i pokazuje da je savladao metodologiju i veštinu samostalnog teorijskog postavljanja određenog pravnog pitanja, njegove obrade i sposobnost izvođenja zaključaka u skladu sa dogmatskim, istorijskim, uporednopravnim ili sociološkim metodama koje su primerene analizi pravnih pitanja ili instituta.

U disertaciji se koristi naučna i stručna aparatura (navođenje literature, izvora prava, sudskih odluka, sentenci, pravnih mišljenja, načelnih stavova i sl.) primerena naučnim i stručnim radovima iz oblasti prava. Ne može se odobriti odbrana disertacije u kojoj nije korišćenja inostrana literatura, prikaz i obrada zakonodavstva, a tamo gde je to potrebno, pravosudna i upravna praksa.

Standardi za pisanje disertacije:

Obim rada: po pravilu od 250 do 500 strana (od 70,000 do 100,000 reči).

Format papira: A4

Margine: gornja i donja po 2,5 cm, leva 3 cm, desna 2 cm.

Vrsta slova: Times New Roman

Veličina slova: u tekstu: font 12, u fusnotama: font 10

Prored: 1,5

Ravnanje teksta: Justified

Broj primeraka: Doktorska disertacija se predaje u 7 (sedam) primeraka u štampanoj formi i u jednom primerku u elektronskoj formi.

OBAVEZNI IZGLED NASLOVNE STRANE

<p>PRAVNI FAKULTET UNIVERZITETA UNION U BEOGRADU</p> <p>NASLOV DOKTORSKE DISERTACIJE - doktorska disertacija –</p> <p>Kandidat: (ime i prezime) Mentor: (titula, ime i prezime)</p> <p>Beograd, godina</p>
--

STRUKTURA DOKTORSKE DISERTACIJE

1. **Sadržaj:** osnovni delovi disertacije – podnaslovi - i brojevi strana
2. **Skraćenice:** ako se koriste u radu
3. **Tabela sudskih slučajeva**
4. **Uvod:** navođenje teme disertacije, razloga zbog kojih je kandidat odabrao da obradi baš tu temu, pitanja koja će se obraditi u disertaciji kao i kratak pregled sadržaja rada po delovima rada i glavni zaključak.
5. **Glavni deo disertacije:** obrađuje se tema disertacije a ovaj deo sadrži prikaz teorijskih (osnovne definicije) i praktičnih (ilustrativni primeri, po pravilu originalni) pitanja koji se odnose na zadatu temu. Taj deo teksta treba da bude strukturiran kroz više logičnih celina označenih odgovarajućim naslovima i podnaslovima. Svaka od ovih celina mora biti završena zaključcima za tu celinu.
6. **Zaključak:** na kraju disertacije nalazi se zaključak u kome se iznose rezultati do kojih je kandidat došao kroz izradu disertacije.
7. **Literatura:** spisak literature koju je kandidat koristio pri izradi rada dat azbučnim ili abecednim redom po prezimenima autora, s potpunim podacima o bibliografskoj jedinici.
8. **Prilozi:** ako student želi da ih prikaže.

Obavezna literatura

Kandidat je dužan da prilikom izrade svog rada koristi po pravilu 100 izvora, od kojih najmanje 80 izvora moraju biti akademske publikacije i najmanje 30 mora biti na stranom jeziku.

Pod izvorima literature podrazumevaju se svi publikovani izvori: udžbenici, monografije, zbornici, članci, odluke sudova, zakonodavni izvori, internet izvori, itd.

Citiranje:

Navođenje izvora mora se naznačiti u fusnotama.

Studentima se preporučuje da pri citiranju i navođenju izvora koriste Uputstvo za autore/ke časopisa *Pravni zapisi* koje je dostupno na sledećem linku -

<http://www.prav nizapisi.rs/informacije-za-autore/upustvo-za-autorke-i-autore/>

ZABRANA PLAGIJATA

Doktorska disertacija mora biti izrađena u skladu sa etičkim standardima, predstavlja originalni doprinos kandidata, i u njenoj izradi je zabranjeno koristiti i preuzimati tuđe naučne i druge radove, bez adekvatnog navođenja izvora. Plagijatorstvo ne podrazumeva samo korišćenje tuđih stavova bez navoda već i korišćenje ili parafraziranje tuđih argumenata na način koji čitaoca navodi da potiču od autora doktorske disertacije.

Korišćenje i preuzimanje tuđeg teksta, ideja ili stavova na nedozvoljeni način smatraće se plagijatom i biće sankcionisano u skladu sa aktima Fakulteta i Univerziteta.

Ako se, u toku postupka ocene i odbrane doktorske disertacije ili kasnije utvrdi da disertacija nije originalan rad kandidata, diploma o stečenom akademskom nazivu oglašava se ništavom u skladu sa zakonom i aktima Fakulteta i Univerziteta.

Organi i tela Fakulteta i Univerziteta, nastavnici i saradnici Fakulteta, koji dođu do saznanja o plagijatu u doktorskoj disertaciji koja se brani na Fakultetu, dužni su da o tome bez odlaganja obaveste dekana.

Popunjene i potpisane izjave, na posebnim obrascima (Izjava o autorstvu i Izjava o istovetnosti štampane i elektronske verzije doktorske disertacije), kao dodatak, čine sastavni deo štampane i elektronske verzije doktorske disertacije.

ODLUČIVANJE O PODOBOSTI ZA ODBRANU DOKTORSKE DISERTACIJE

O odobravanju teme doktorske disertacije i spremnosti disertacije za odbranu odlučuju nadležni organi Fakulteta i Univerziteta.

Prijava teme

Doktorand koji je uspešno odbranio projekat doktorske disertacije, u pisanoj formi podnosi prijavu teme doktorske disertacije Senatu Univerziteta, preko Veća za postdiplomske studije. Prijava teme treba da sadrži: predmet, naučni cilj rada, osnovne postavke od kojih se polazi, metode koje će se primeniti u istraživanju i okvirni spisak literature. Uz prijavu teme, doktorand prilaže kratku biografiju, i pisanu saglasnost nastavnika koga predlaže za mentora pri izradi doktorske disertacije sa predlogom teme disertacije.

Senat, na predlog Veća za postdiplomske studije obrazuje komisiju za ocenu ispunjenosti uslova (podobnosti) doktoranda i teme doktorske disertacije, koju čine najmanje tri člana, od kojih je jedan uobičajeno predloženi mentor.

Odobrovanje odbrane disertacije

Kandidat predaje konačni nacrt doktorske disertacije mentoru. Ako mentor utvrdi da doktorska disertacija ispunjava naučne i metodološke zahteve, kandidat podnosi Veću za postdiplomske studije pisani zahtev za odbranu doktorske disertacije zajedno sa štampanim primercima u broju predviđenim opštim aktom Univerziteta, u elektronskom obliku u PDF formatu, kao i pisanu saglasnost mentora da može podneti doktorsku disertaciju na ocenu. Pisana saglasnost mentora pretpostavlja i proveru originalnosti doktorske disertacije na osnovu rezultata softverske analize. Po proveri originalnosti na osnovu softverske analize, mentor podnosi izveštaj na posebnom obrascu koji propisuje Univerzitet. Bliže uslove o obaveznim elementima i postupku provere originalnosti doktorskih disertacija propisuje Pravilnik o obaveznim elementima i postupku provere originalnosti doktorskih disertacija i doktorskih umetničkih projekata koji se brane na Univerzitetu UNION u Beogradu (http://union.edu.rs/wp-content/uploads/2021/09/UUB-pravilnik_originalnost_doktorske_disertacije.pdf).

Veće za postdiplomske studije predlaže Senatu Univerziteta sastav komisije za ocenu i odbranu doktorske disertacije.

Po prijemu predloga Veća za postdiplomske studije, Senat Univerziteta, imenuje komisiju za ocenu i odbranu doktorske disertacije.

Komisija ima neparan broj članova i sastoji se od najmanje tri nastavnika u odgovarajućem naučnom zvanju, od kojih najmanje jedan nije u radnom odnosu na Fakultetu, odnosno Univerzitetu. Komisija je dužna da Senatu Univerziteta podnese izveštaj o doktorskoj disertaciji u

roku od 30 dana od dana imenovanja. Izveštaj komisije potpisuju svi članovi komisije. Ako član komisije ima izdvojeno mišljenje, to mišljenje se unosi u izveštaj sa obrazloženjem na koji se deo izveštaja izdvojeno mišljenje odnosi.

Senat Univerziteta razmatra izveštaj komisije i na osnovu njega donosi odluku da doktorsku disertaciju odbije, vrati doktorandu na doradu ili da doktorand pristupi odbrani doktorske disertacije. Odluka Senata Univerziteta je konačna.

Najmanje 30 dana pre usvajanja izveštaja komisije, izveštaj i disertacija se stavljaju na uvid javnosti – u elektronskom obliku na internet stranici Univerziteta (<http://union.edu.rs/repozitorijum/>) i u štampanom obliku, u Biblioteci Fakulteta.

ODBRANA DOKTORSKE DISERTACIJE

Javna odbrana doktorske disertacije obavlja se, po pravilu, pred komisijom koja je dala ocenu disertacije, a izuzetno, iz opravdanih razloga sastav komisije može biti izmenjen. Izuzetno, član komisije koji je iz inostranstva, može učestvovati u odbrani putem video konferencijske linije.

Vreme i mesto odbrane doktorske disertacije objavljuju se na oglasnoj tabli Fakulteta i u sredstvima javnog informisanja.

Pre otvaranja javne odbrane komisija bira predsednika. Mentor kandidata ne može da bude izabran za predsednika komisije.

Predsednik komisije otvara javnu odbranu, daje osnovne biografske podatke o kandidatu i saopštava mišljenje komisije o doktorskoj disertaciji.

Potom se daje reč kandidatu da obrazloži naučne zaključke do kojih je došao, kao i metode koje je koristio u svom radu. Trajanje izlaganja kandidata može biti najduže 45 minuta.

Posle izlaganja kandidata, predsednik daje reč članovima komisije da kandidatu postave pitanja, daju primedbe i sugestije, kao i da zatraže dopunska objašnjenja o stavovima i zaključcima koji se u doktorskoj disertaciji zastupaju.

U odgovorima na postavljena pitanja kandidat treba da pokaže da vlada materijom u oblasti u kojoj brani doktorsku disertaciju i da odbrani naučne zaključke do kojih je došao.

OCENE

Posle odbrane doktorske disertacije komisija za ocenu i odbranu doktorske disertacije utvrđuje ocenu:

»nije odbranio/nije odbranila« (5/10)

»odbranio/odbranila« (6/10)

»odbranio/odbranila« (7/10)

»odbranio/odbranila« (8/10)

»odbranio/odbranila sa odlikom« (9/10)

»odbranio/odbranila sa odlikom« (10/10)

Odluka o oceni se donosi većinom ukupnog broja članova i javno se saopštava kandidatu. Odbranom doktorske disertacije lice stiče pravo na promociju u naučni stepen doktora nauka.

KO JE KO NA FAKULTETU

V.d. dekana: Prof. dr Nebojša Šarkić (nebojsa.sarkic@pravnofakultet.rs)

Prodekanica za nauku i rukovodilac doktorskih studija: Prof. dr Jelena Arsić (jelena.arsic@pravnofakultet.rs)

Prodekanica za nastavu: Prof. dr Jelena Simić (jelena.simic@pravnofakultet.rs)

ČLANOVI VEĆA POSTDIPLOMSKIH STUDIJA

Prof. dr Jelena Arsić, predsednica Veća

Prof. dr Bogoljub Milosavljević (bogoljub.milosavljevic@pravnofakultet.rs)

Prof. dr Milena Trgovčević-Prokić (milena.trgovcevicprokic@pravnofakultet.rs)

Prof. dr Violeta Beširević (violeta.besirevic@pravnofakultet.rs)

Prof. dr Saša Gajin (sasa.gajin@pravnofakultet.rs)

Prof. dr Jelena Jerinić (jelena.jerinic@pravnofakultet.rs)

Prof. dr Tatjana Papić (tatjana.papic@pravnofakultet.rs)

Sekretar Veća postdiplomskih studija: Uroš Jovanović (uros.jovanovic@pravnofakultet.rs)

Sekretar Fakulteta: Ivana Ilić

Menadžer Fakulteta: Goran Čelić

Upravnica biblioteke: Ksenija Mitrović

Sekretarica dekana: Ana Stanković

GDE JE ŠTA NA FAKULTETU

Učionice i sale: I sprat

Biblioteka: I sprat

Knjižara: I sprat

Studentski klub: I sprat

Dekanat i sekretarijat: II sprat

Sekretar Veća za postdiplomske studije: II sprat

Kompiuterska sala: II sprat

KOGA KONTAKTIRATI

Uroša Jovanovića (uros.jovanovic@pravnofakultet.rs): upis/ispis, upis izvršenih finansijskih obaveza u indeks, nastavni planovi, raspored nastave, molbe za oslobađanje od nastave, overu semestra, prijave ispita i završnog rada, izdavanje diploma, prelaz sa srodnih fakulteta, izdavanje različitih uverenja i potvrda, duplikate indeksa.

Ivanu Ilić: za pritužbe i sugestije

Gorana Čelića (goran.celic@pravnofakultet.rs): za proveru finansijskih obaveza, izradu i dostavljanje profakture

Marka Barjaktarevića (marko.barjaktarevic@pravnofakultet.rs) i **Marka Vrtaču** (marko.vrtaca@pravnofakultet.rs): za nastavne materijale, usluge skriptarnice i tehničku pomoć

Kseniju Mitrović (ksenija.mitrovic@pravnofakultet.rs) i **Oliveru Golubović** (olivera.golubovic@pravnofakultet.rs): za bibliotekarske usluge

Marka Cenića (marko.cenic@pravnofakultet.rs) i **Zlatana Stojanovića** (zlatan.stojanovic@pravnofakultet.rs): za IT pomoć

ŠKOLARINA

Uplata školarine za doktorske studije: Godišnja školarina iznosi 2000 evra, u dinarskoj protivvrednosti po srednjem kursu NBS na dan uplate, odnosno 1800 evra, ako se celokupna školarina uplaćuje prilikom upisa. Ako se školarina ne plaća u celosti prilikom upisa, student se obavezuje da prilikom upisa uplati 400 evra, a ostatak u osam mesečnih rata od po 200 evra, počev od novembra meseca. Odgovarajući iznos na ime mesečne rate plaća se do 25. u mesecu za koji se plaća, s tim da ovaj iznos odgovara visini obaveze izraženoj u evrima, prema srednjem kursu NBS na dan uplate.

Obnova godine iznosi 50% godišnje školarine.

Šta obuhvata: Školarina za doktorske studije obuhvata naknadu za nastavu, za mentorske konsultacije, za polaganje ispita, kao i za pripremu i odbranu doktorske disertacije.

Šta ne obuhvata: cenu udžbenika i drugog nastavnog materijala, podizanje dokumenata na revers, izdavanja uverenja o položenim ispitima, produženje apsolvetskog staža, i ispis sa fakulteta.

KORISNE INFORMACIJE

Radno vreme

Sekretar Veća za postdiplomske studije: 13.00-19.00.

Sekretar fakulteta: 10.00.-16.00.

Biblioteka: 9.00.- 20.00

Knjižara: 9.00.- 17.00.

Kompjuterska sala: 09.00-17.00.

Studentski klub: 08.30.-18.00.

Objavlivanje informacija

Sve informacije koje se odnose na nastavu, ispite, profesore i ostala pitanja vezana za doktorske studije objavljuju se na oglasnoj tabli fakulteta koja se nalazi na I spratu, pored šaltera kao i na veb stranici fakulteta www.pravnifakultet.rs u sekciji *Postdiplomske studije*.

MOLIMO STUDENTE DA REDOVNO POSEĆUJU VEB STRANICU FAKULETA!

Dostupni kompjuterski programi: Microsoft Office, Paragraf Lex – baza pravnih podataka, Internet konekcija.

Kontakti:

Sekretar Veća za postdiplomske studije: (011) 2095 566

Računovodstvo: (011) 2095 513

Knjižara: (011) 2095 530

Biblioteka: (011) 2095 520

Fax: (011) 3196 379

Web stranica: www.pravnifakultet.rs

Broj računa fakulteta:

160-322641-19; 150-1848463-45

Napomena: Prilikom uplate u pozivu na broj obavezno upisati br. indeksa!